

Evsizlikten Kurtulmada Barınma Evlerinin Rolü ve Önemi

Musa Gürel¹

Öz

Evsizlikten doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen kişi sayısı yıldan yıla artmaktadır. Evsizlik bu artış ve diğer sosyal sorunlarla olan karmaşık ilişkisi nedeniyle, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de kamusal alanda giderek daha görünür bir sorun haline gelmektedir. Evsiz bireylere yönelik geliştirilecek sosyal politikalarda ve hizmet modellerinde, öncelikle bu kişilerin hizmetlere dair deneyimlerinin ve sağlanan desteğin etkilerinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışma, evsiz bireylerin evsizlikten kurtulma süreçlerinde barınma evi hizmetlerinin etkilerini ve bu hizmetlerin kalıcı barınmaya geçiştiki rolünü kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma nitel araştırma desenine göre kurgulanmıştır. Bursa il merkezinde kamu tarafından işletilen erkek barınma evinde kalan 16 evsiz birey ve 5 barınma evi çalışanıyla yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler; (1) evsizlerin barınma evine gelme nedenleri, (2) barınma evi hizmetinin kapsamı, (3) evsizlerin yaşamına etkisi ve (4) barınma evi hizmetinin geliştirilmesine yönelik görüşler olmak üzere dört ana tema altında betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, evsiz bireylerin barınma evine başvurma nedenleri arasında bağımlılıklardan kurtulma, olumsuz sosyal çevreden uzaklaşma, temel ihtiyaçlarını karşılama ve güvenli bir ortam isteği/arayışı öne çıkmaktadır. Barınma evi hizmetlerinin mevcut haliyle evsizlikle mücadelede önemli bir geçiş desteği sağladığı, acil ve kısa süreli müdahale süreçlerinde kritik bir ara basamak işlevi gördüğü, ancak evsizliğin kalıcı olarak çözülmesinde daha uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümlere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, barınma evlerinde evsizlerin yaş, ihtiyaç ve koşullarına göre farklı gruplara özel hizmet programlarının geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre barınma evi modeli kapsamında uzun vadeli bir başarı için iş ve meslek edindirme, psikolojik destek, aile danışmanlığı, hukuki arbuluculuk ve bağımlılık tedavisi gibi kapsamlı rehabilitasyon hizmetlerinin daha etkili bir şekilde sunulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet • Evsizlik • Evsiz barınma evi • Erkek evsizler • Evsizlikten kurtulma

The Role and Importance of Shelters in Overcoming Homelessness

Abstract

Homelessness has become an increasingly visible issue in public spaces, both in our country and worldwide, due to the rising number of individuals directly or indirectly affected and its complex relationship with other social problems. When developing social policies and service models for homeless individuals, it is crucial to understand their experiences with these services and the impact of the support they receive. This study aims to comprehensively analyze the effects of shelter services on the process of overcoming homelessness and their role in the transition to permanent housing. The study follows a qualitative research design, with semi-structured interviews conducted with 16 homeless men and 5 shelter staff members in a publicly run men’s shelter in Bursa. The data were analyzed using descriptive analysis under four main themes: reasons for seeking shelter, the scope and evaluation of shelter services, the impact of shelter services on overcoming homelessness, and suggestions for improvement. Findings show that key reasons for seeking shelter include the desire to overcome addiction, distancing oneself from a negative social environment, meeting basic needs, and seeking a safe space. Shelter services were found to provide critical transitional support in addressing homelessness, acting as an intermediary step in short-term interventions. However, long-term and sustainable solutions were deemed more effective in permanently resolving homelessness. The study concludes that shelters should develop service programs tailored to different groups based on age, needs, and circumstances. For long-term success, it is recommended that shelters offer comprehensive rehabilitation services, such as job training, psychological support, family counseling, legal mediation, and addiction treatment, more effectively.

Keywords: Social work • Homelessness • Homeless shelter • Homeless men • Overcoming homelessness

1 Sorumlu Yazar: Musa Gürel (Dr. Öğr. Üyesi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, Afyon, Türkiye, Eposta: mgurel@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4132-1700

Aktf: Gürel, M. (2024). Evsizlikten kurtulmada barınma evlerinin rolü ve önemi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 44, 449-486. <https://doi.org/10.26650/SJ.2024.44.2.0694>

Extended Summary

For individuals to lead peaceful and dignified lives, they must have access to fundamental rights such as the right to life, respect, security, housing, affordable housing, and freedom from discrimination. To protect and ensure these rights, numerous national and international regulations have been enacted. Despite various mechanisms that emphasize the right to adequate housing and are tasked with meeting individuals' housing needs, the number of people deprived of safe and adequate housing continues to increase. Homelessness has become a more pronounced issue in recent years, highlighting the necessity of social policies and services targeted at homeless individuals (Akyıldız, 2017; Bekaroğlu Doğan, 2021; Aynacı, 2024; Acar et al., 2021).

In this context, housing-based services for the homeless have developed over time, shaped by the socio-economic structures of societies and the social policies of states. These services aim to meet the basic housing needs of homeless individuals, provide them with a safe environment, and support their reintegration into society. In Turkey, homelessness has long been addressed alongside other disadvantaged social groups, and direct legislation or policy specifically aimed at the homeless was not developed for a long time (Akyıldız, 2017). According to Işıkhān (2015), the relatively low number of homeless individuals in Turkey has contributed to the perception that homelessness is not a significant social problem, leading to inadequate services and a lack of policy. However, in recent years, the growing visibility of homelessness in public spaces has prompted various institutions to begin offering services to homeless individuals. Key methods for combating homelessness in Turkey include emergency shelters, temporary housing, hotels, street social support, and day care services. In this context, major municipalities, particularly during the winter months, have started to provide shelter services to the homeless through the model of guesthouses. In addition to shelter, some guesthouses now offer psychosocial support, employment assistance, rehabilitation, and daytime care services year-round (Aynacı, 2024). Non-governmental organizations also play a crucial role in providing shelter, food, and social assistance to the homeless (Yeter, 2017). As such, housing-based service models aimed at reintegrating homeless individuals into society have gained prominence, and their effectiveness in helping individuals escape homelessness has become a topic of discussion. These models include emergency shelters, transitional housing/guesthouses, the step model, permanent supportive housing/Housing First, and low-cost housing programs. These housing-based models aim to address both temporary and permanent housing issues for homeless individuals, targeting different groups, processes, and outcomes (Kessell et al., 2006).

While temporary support is crucial in emergency situations, permanent and continuous support mechanisms must be established to eradicate homelessness completely (Işıkhān, 2015). In this regard, the services provided to combat homelessness

in Turkey are largely similar to transitional housing/guesthouse models implemented worldwide. Although the primary goal of both models is to rescue homeless individuals from immediate street conditions and support their transition to more permanent and independent living, services in Turkey often remain short-term relief (Akyıldız, 2017). However, like global models, guesthouses in Turkey have begun restructuring their services in recent years to offer longer-term accommodation and to emphasize support beyond basic needs, such as mediation with family members, psychological support, job placement, and reintegration into society. Thus, these temporary housing services play an important buffering role in mitigating the direct effects of homelessness and improving the quality of life of individuals in the short term. This study aims to analyze the role and impact of guesthouse services in Turkey during the process of exiting homelessness, with a particular focus on how these services contribute to the transition of homeless individuals to permanent housing.

Method

This research employs a qualitative research method to deeply explore the role of guesthouse services in combating homelessness. The study was conducted in Bursa, one of the cities in Turkey with a significant homeless population (Gürel, 2023). A purposive sampling method was used to interview 12 homeless individuals residing in a guesthouse and four former homeless individuals who had previously stayed at the guesthouse, bringing the total number of participants to 16. Additionally, five guesthouse employees were included in the research. Qualitative data were obtained through semi-structured interview forms developed by the researcher, which contained open-ended questions and a socio-demographic questionnaire (age, gender, residence, education level, marital status, health status, social security, etc.). After obtaining the written and verbal consent of the participants, the interviews were recorded. In total, 560 minutes of audio recordings were collected, resulting in 110 pages of transcripts. Before analyzing the data, a framework was established based on the research questions and the dimensions covered in the interviews. Descriptive analysis was used to process the data according to this thematic framework (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Findings and Conclusion

The findings reveal that homeless individuals seek guesthouse services primarily to escape the dangers of street life, overcome addictions, and meet their basic needs. Additionally, participants reported being generally satisfied with the safety, shelter, food, and clothing services provided by the guesthouse. However, they noted that these services often address only short-term needs, without offering long-term rehabilitation or employment support solutions. When examining the impact of guesthouse services on the process of exiting homelessness, it was found that homeless individuals regained

self-confidence, distanced themselves from harmful habits, and reconnected with society. Participants reported both physical and psychological improvements during their stay at the guesthouse. Furthermore, the psychological support and vocational training provided at the guesthouses were identified as crucial in helping homeless individuals reintegrate into society. The temporary shelter offered by the guesthouse also helped improve the quality of life of homeless individuals, shielding them from cold weather and aiding in their fight against social exclusion. Participants indicated that the social relationships they formed with other homeless individuals during their stay allowed them to reflect on their own situations, drawing valuable lessons from the experience. However, some participants highlighted challenges related to communal living, including hygiene issues, security concerns, and difficulties in adapting to disciplinary rules. According to guesthouse employees, the services provided play a significant role in helping homeless individuals regain trust in the government and society. Employees noted that homeless individuals developed a sense of responsibility during their stay and showed motivation to rebuild their lives. However, they also emphasized the need for improved oversight mechanisms, as guesthouse services could sometimes foster dependency.

The research demonstrates that guesthouse services play an essential role in improving the quality of life for homeless individuals and supporting their reintegration into society. Guesthouses not only offer temporary shelter but also serve as critical support systems for social reintegration. However, the services provided are often insufficient in offering long-term and sustainable solutions, with gaps identified in areas such as permanent housing and employment support. To better address the needs of homeless individuals, guesthouses must evolve from a structure that only meets short-term needs into one that facilitates permanent solutions. Overall, guesthouse services serve as important intermediary steps in the fight against homelessness, but more comprehensive and personalized support programs are needed to ensure lasting success. These services should be enhanced in areas such as psychological support, employment, vocational training, and social integration to better facilitate the reintegration of homeless individuals into society. Furthermore, it is essential for the state to develop more effective policies to combat homelessness and to strengthen coordination between guesthouses and other social service institutions.

Evsizlikten Kurtulmada Barınma Evlerinin Rolü ve Önemi

İnsanların huzurlu ve onurlu bir yaşam sürdürebilmesi için güvenlik, barınma, uygun fiyatlı konut, saygı görme ve ayrımcılığa uğramama gibi temel haklara sahip olmaları gerekmektedir. Bu hakların korunması ve sağlanması amacıyla birçok ulusal ve uluslararası düzenleme yürürlüğe girmiştir. Ancak, yeterli barınma hakkını vurgulayan ve bireylerin barınma ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü çeşitli mekanizmalar olmasına rağmen, güvenli ve yeterli konuttan mahrum kalan bireylerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Evsizlik, son yıllarda daha belirgin bir sorun haline gelmiş ve evsiz bireylere yönelik sosyal politika ve hizmetlerin gerekliliğini gündeme getirmiştir (Akyıldız, 2017; Bekaroğlu Doğan, 2021; Aynacı, 2024; Acar ve ark., 2021). Bu bakımdan evsizlere yönelik barınma temelli hizmetler, toplumların sosyoekonomik yapıları ve devletin sosyal politikalarına bağlı olarak tarihsel süreçte gelişmiştir. Bu hizmetler, evsizlerin temel barınma ihtiyaçlarını karşılamak, güvenli bir çevrede yaşamalarını sağlamak ve topluma yeniden entegrasyonlarını desteklemek amacıyla sunulmuştur. Orta Çağ ve Erken Modern Dönem’de, evsizlere yönelik yardımlar çoğunlukla dini kurumlar ve hayırseverler tarafından sağlanırken, manastırlar, kiliseler ve vakıflar geçici barınaklar sunmuş; sosyal refah devleti anlayışı henüz gelişmediği için evsizlik bireysel bir sorun olarak görülmüştür (Timms, 1996).

19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte şehirleşme arttıkça evsizlik büyük bir sosyal sorun haline gelmeye başlamıştır. Bu dönemde İngiltere’de, 17. yüzyılda kurulan ve 19. yüzyıl boyunca devam eden “çalışma evi” (*workhouse*) sistemi ortaya çıkmıştır. Yoksulları çalıştırarak barındırmayı amaçlayan bu sistem, 1834 tarihli Yeni Yoksul Yasası (*New Poor Law*) ile genişletilmiş ve yüzlerce çalışma evi kurulmuştur (Crowther, 1981). Bu sosyal yardım anlayışının temelleri, kilise temelli sığınma evleri ve hayır kurumu topluluklarına kadar uzanmaktadır. Özellikle Judeo-Hristiyan inancını eyleme dönüştüren bu yapılar, cemaatlerindeki dulların, yetimlerin ve yoksulların refahı ile ilgilenen kilise üyelerinin hayır işlerinden doğmuştur. İngiltere’de ortaya çıkan bu yaklaşımlar, Amerikan sosyal hizmet pratiği ve disiplininin şekillenmesinde de etkili olmuştur (Kılıçaslan, 2022). 20. yüzyıla yaklaşırken, Avrupa ve Amerika’da “yerleşim evleri” (*settlement houses*) ve “mahalle merkezleri” (*neighborhood centers*) gibi özellikle yoksul bireylere hizmet sunan kurumlar ortaya çıkmıştır. Bu kurumlar, sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı bireylerin psiko-sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamayı ve işlevselliklerini artırmayı hedeflemiştir (Koerin, 2003). 1884’te Londra’da kurulan ilk “yerleşim evi” *Toynbee Hall*, mahalle sakinlerine odaklanarak, yoksulların ve evsizlerin eğitim ve kültürel gelişimini destekleyerek yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlamıştır (Watts, 2014). Benzer şekilde, 1889’da Chicago’da kurulan *Hull House*, evsizler, göçmenler ve yoksullara yönelik sosyal hizmetlerin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır (Degaan, 2005). 20. yüzyılın ilerleyen dönemlerinde, refah devleti anlayışının gelişmesiyle evsizlere yönelik hizmetler daha kurumsal bir yapıya

bürünmüştür. Özellikle 1929 Büyük Buhran döneminde Amerika ve Avrupa’da evsizlik artmış, bu da devletleri evsizlere yönelik daha organize sosyal hizmetler sunmaya yönlendirmiştir (Rossi, 1990). Ancak bu dönemde kurulan acil barınma merkezleri ve geçici konukevleri, genellikle evsizliğin kalıcı çözümüne yönelik etkili politikalar geliştirememiştir (Brinegar, 2003).

Türkiye’de ise evsizlik, diğer dezavantajlı sosyal gruplarla birlikte ele alınan bir sorun olmakla birlikte, evsizlere yönelik doğrudan bir mevzuat ya da politika uzun süre geliştirilememiştir (Akyıldız, 2017). Işıkhana’ya (2015) göre, Türkiye’de evsiz sayısının düşük olması, evsizliğin toplumsal bir sorun olarak görülmemesine neden olmakta ve bu durum, evsizlere yönelik hizmetlerin yetersiz kalması ile politika eksikliğine yol açmaktadır. Ancak son yıllarda kamusal alanda evsizliğin görünür şekilde artmasıyla birlikte çeşitli kurumlar evsiz bireylere yönelik hizmetler sunmaya başlamıştır. Türkiye’de evsizlere yönelik hizmetler ağırlıklı olarak yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Evsizlikle mücadelede başlıca yöntemler arasında acil barınma merkezleri, konukevleri, oteller, sokak sosyal desteği ve gündüz bakım hizmetleri yer almaktadır. Bu kapsamda büyükşehir belediyeleri, özellikle kış aylarında evsizlere yönelik barınma evi¹ modeliyle barınma hizmetleri sunmaktadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Antalya gibi büyükşehirlerde bu hizmetler, 18-60 yaş aralığında olan ve sokakta (terminal, park, hastane, metruk binalar gibi) kalan bireylerin barınma, beslenme ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir (Bekaroğlu Doğan, 2018; Gürel, 2023). Barınma hizmetlerinde kalanların genellikle ağır engellilik durumu bulunmayan, kendi öz bakımını yapabilen, madde bağımlılığı ya da ağır akıl ve ruh sağlığı sorunu olmayan bireyler olmaktadır (Genç, 2009). Ayrıca barınma hizmetinin yanı sıra, Bursa ve Kocaeli gibi illerdeki konaklama merkezlerinde, yılın 12 ayı hizmet verecek şekilde psikososyal destek, iş bulma, rehabilitasyon ve gündüzlü bakım hizmetlerine de yer verilmeye başlanmıştır (Aynacı, 2024). Bunun yanı sıra, sivil toplum kuruluşları da bu alanda önemli bir destek rolü oynamakta, evsiz bireylere yönelik barınma, gıda ve sosyal yardım hizmetleri sunmaktadır (Yeter, 2017). Öte yandan hem dünya genelinde hem de Türkiye’de evsizlik sorununun çözümüne yönelik çeşitli sosyal politikalar ve hizmet modelleri geliştirilmektedir. Modern sosyal politikalar özellikle, evsizlikle mücadelede kapsamlı barınma temelli hizmetlere, kalıcı konut öncelikli modellere ve bireylerin psikososyal destek ihtiyaçlarına odaklanmaktadır (Greenwood ve ark., 2013; Henwood ve ark., 2013). Bu doğrultuda evsiz bireylerin tekrar topluma entegrasyonunun sağlanması için barınma temelli hizmet modelleri ön plana çıkmış ve bu uygulamaların evsizlikten kurtulmada etkisi tartışılmaya başlanmıştır. Bu modeller arasında acil barınma hizmetleri/barınaklar, geçici barınma hizmetleri/konukevleri, basamak modeli

1 Türkçe literatürde “barınma evi” kavramı, evsiz bireyler için geçici barınma hizmetlerini ifade etmek üzere yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, çalışmada literatürle uyumlu bir şekilde “barınma evi” terimi tercih edilmiştir.

(staircase), kalıcı destekli konut (*housing first*) ve düşük maliyetli konut programları yer almaktadır.

Bu modeller, tarihsel süreçte yaşanan toplumsal/ekonomik krizlere ve evsiz bireylerin farklı ihtiyaçlarına yanıt olarak şekillenmiştir. Örneğin, acil barınma hizmetleri (*emergency shelters*), büyük ekonomik buhran sonrasında ABD’de ve Avrupa’da evsizler için çeşitli acil barınma merkezleri olarak kurulmuştur. Bu model, evsiz bireylere kısa süreli ve genellikle gece boyunca kalabilecekleri geçici barınma alanları sunmaktadır. Ayrıca, krize anlık çözüm getirmek amacıyla kurulmuş olup, çoğu kez belirli bir süre için bir yatak, bir dereceye kadar mahremiyet alanı ve duş, lavabo ve tuvalet gibi temel ihtiyaçları karşılayan imkânlar sağlanmaktadır (Mitchell, 2011). Bu imkânların birçoğu, yerel yönetimler, özel bağışçılar, vakıflar, hayır kurumları veya kamu hibeleri gibi kaynaklar aracılığıyla sağlanan fonlarla yürütülmektedir (Culhane ve Metraux, 2008). Barınak kullanıcılarının sabahları tesisten ayrılmalrı ve sadece akşam yeniden açıldığında geri dönmelerine izin verilmektedir. Bu bakımdan acil barınaklar, akut bir ihtiyacı gidermek adına evsizler için en yaygın yardım biçimi olarak hizmet vermektedir (Gilderbloom ve ark, 2015).

Geçici barınma hizmetleri (*transitional housing*) ise 1980’lerde evsizlik sorununa yönelik çözüm arayışı içinde ABD’de ortaya çıkmıştır. Acil barınma hizmetlerinden farklı olarak bireyleri bağımsız bir yaşam tarzına ‘geçiş’ sağlayacak şekilde ‘kalıcı konuta hazır’ hale getirmeyi hedeflemektedir (Dordick, 2002; Kaltsidis ve ark., 2020). Bu bağlamda, bireylerin evsizlikten kurtulmasına yardımcı olma çabalarının hayati bir bileşeni/tamponu olarak görülmele birlikte (Rabinovitch, Pauly ve Zhao, 2016) istikrarlı ve bağımsız bir yaşama ilk adım için önemli bir destek olarak ifade edilmektedir (Wong, Park ve Nemon, 2006; Kaltsidis ve ark., 2020). Bu barınma evlerinde, genellikle evsiz bireylere ve ailelere 3 ay ile 2 yıl arasında sürelerle konaklama sağlanmaktadır. Ayrıca psikolojik danışmanlık, bağımlılık tedavisine yönlendirme, istihdam ve kariyer planlaması gibi destekleri de kısa süreli olacak şekilde vermektedir (Rodriguez ve Eidelman, 2017). Özellikle genç evsiz bireyler için bu tür geçiş programları, güvenli ve destekleyici bir çevre sunarak onların kendilerine olan güvenlerini artırmaktadır (Holtschneider, 2016). Ancak, bu süreçte bireylerin ekonomik bağımsızlığa ulaşmalarını sağlayamadığı ve tedavi ya da barınma evi bağımlılığı gibi sorunlara tam anlamıyla çözüm sunamadığı için kalıcı bir çözüm üretmede yetersiz kaldığı ifade edilmektedir (Culhane ve Metraux, 2008).

Öte yandan, literatürde en sık bahsedilen diğer bir uygulama ise “basamak modeli”dir (staircase/*stepped care*). 1980’lerde ilk defa ABD’de, “Housing and Urban Development” (HUD) programı tarafından uygulanmış ve zamanla diğer ülkelerde de benzer hizmetlere ilham vermiştir (Bessel, 2019). Evsizlikle mücadelede kullanılan en önemli yaklaşımlardan olup, bireylerin kalıcı konuta yerleşmeden önce bir dizi geçiş sürecinden geçmesini

öngörür. Evsizler ilk aşamada acil barınaklar ya da geçici barınma yerlerinde kalırlar ve ardından gerekli tedavi veya rehabilitasyon hizmetlerini tamamladıkça daha bağımsız barınma imkanlarına geçiş yaparlar (Tsemberis, 1999). Ancak bu model, evsizlik sorununu kalıcı olarak çözmeye daha az etkili olduğu, bireylerin kalıcı konutlara geçişini ve sosyal entegrasyonunu geciktirdiği, çoğu kişinin alt seviyelerde takılıp kaldığı ve evsizliği azaltmak yerine artırdığı için eleştirilmiştir (Tsemberis ve Eisenberg, 2000; Sahlin, 2012). 1990'lı yıllarında başında özellikle ABD ve Avrupa'da popüler hale gelen kalıcı destekli konutlandırma (*permanent supportive housing*) veya konut öncelikli model (*housing first*), özellikle kronik evsizlik yaşayan zorlu evsiz popülasyonlarına yönelik uzun vadede kalıcı konut imkânı sunmaktadır. Kalıcı destekli konutlandırma modeli, konut öncelikli yaklaşıma dayanmakta ve evsiz bireylere herhangi bir tedavi veya madde kullanım şartı olmadan doğrudan kalıcı bir barınma sunmaktadır (Rog ve ark., 2014). Kalıcı destekli konutların tipik tanımlayıcı unsurları, birincisi, çok düşük gelirli kişiler için uygun fiyatlı, güvenli ve güvenilir (genellikle müstakil ve kalıcı) kiralık konut sağlamaktır; ikincisi ise, uygun beceri ve uzmanlığa sahip personel tarafından yerinde ya da yakında destek sağlanmasıdır (Gordon, 2008). Kalıcı destekli konut, barınmanın yanında bireylere sosyal hizmetler, tıbbi destek, psikolojik danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri de sağlar. Ayrıca bu uygulama, özellikle engelli, yaşlı ya da kronik hastalıkları olan evsiz bireyler için geliştirilmiş (Shern ve ark., 1997) ve evsizliğin kalıcı çözümü için en etkili yöntemlerden biri olarak kabul edilmiştir (Tsemberis ve Eisenberg, 2000; Padgett ve ark., 2006; Henwood ve ark., 2013). Son olarak, düşük maliyetli konut projeleri, özellikle ABD, Kanada ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde uygulanan “düşük gelirli için konut vergi kredisi” (*Low-Income Housing Tax Credit*, LIHTC) gibi sübvansede edilmiş programlarla hizmet vermektedir. Bu projeler, genellikle devlet desteğiyle uygulanır ve düşük gelirli bireylere kiralar sunarak, ailelere uzun vadeli ve uygun fiyatlı konut sağlayarak evsizliğe giden yolu engellemeyi hedefler (Jackson ve Kawano, 2015). Benzer şekilde, Türkiye'deki TOKİ Sosyal Konutları, bu model kapsamında değerlendirilebilecek bir uygulama olarak ortaya çıkmıştır. TOKİ, düşük ve dar gelirli haneler için geniş çaplı konut projeleri geliştirerek, dolaylı olarak evsizliğe giden yolu önlemeyi ve uygun fiyatlı konut sunmayı hedeflemiştir (Palancıoğlu ve Çete, 2014). Ancak, TOKİ uygulamaları evsiz bireylerin barınma ihtiyacını karşılamada yetersiz kalmakta ve daha çok evsizlik öncesi yoksullukla ilgili düzenlemeler olarak değerlendirilmektedir (Akyıldız, 2020).

Barınma temelli bu modeller, evsizlikle mücadelede farklı hedef kitlelere, süreçlere ve sonuçlara odaklanarak evsizlerin geçici ya da kalıcı barınma sorunlarına çözüm bulma amacına hizmet etmektedir (Kessell ve ark., 2006). Özellikle barınma evi/konukevi hizmetleri, evsiz bireylerin yaşam kalitesi sorunlarından çok, yaşam güvenliği konularına odaklandığı için sınırlı bir hizmet olarak değerlendirilmiştir (Gilderbloom ve ark., 2015). Evsizlerin çeşitli özellikleri, çok yönlü ihtiyaçları, yaş ve kişisel sorunları göz önünde bulundurulduğunda müdahale stratejilerinde, evsiz bireylerin yalnızca barınma ihtiyacı değil, kimlikleri, psikolojik durumları, kültürel

bağlamları ve fiziksel koşullarına göre farklılaşan özel destek ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmalıdır. Geçici destekler, olağanüstü durumlarda hayati önem taşıırken, evsizliği tamamen ortadan kaldırmak için sürekli ve kalıcı destek mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir (Işıkhana, 2015: 475). Bu doğrultuda Türkiye’de evsizlikle mücadelede sunulan hizmetler, dünya genelinde uygulanan geçici barınma merkezleri/konukevi modelleriyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Her iki modelde de temel amaç, evsiz bireyleri acil sokak durumundan kurtarıp daha kalıcı ve bağımsız bir yaşama geçişlerini desteklemek olsa da Türkiye’deki uygulamalarda bu süreç genellikle kısa süreli bir yardım niteliğinde kalabilmektedir. Ancak dünya genelindeki geçici barınma modellerinde olduğu gibi, Türkiye’deki barınma evleri de son birkaç yıldır evsiz bireylere kısa süreli konaklama hizmetini uzun süreli olacak şekilde düzenlemeye çalışmakta ve temel ihtiyaçları karşılamanın yanı sıra, aile ile arabuluculuk, psikolojik destek, iş bulma ve topluma yeniden entegre etme gibi uygulamalara ağırlık vermeye başlamıştır. Dolayısıyla bu tür geçici barınma hizmetleri, evsizliğin doğrudan etkilerini hafifletmek ve bireylerin yaşam kalitesini kısa vadede iyileştirmek açısından önemli bir tampon görevi görmektedir. Bu nedenle çalışma, evsizlikten çıkış sürecinde barınma evi hizmetlerinin Türkiye’deki rolünü ve etkisini analiz etmeyi amaçlamakta, bu kapsamda evsizlikten kurtulma sürecinde barınma evi hizmetlerinin evsiz bireylerin kalıcı barınmaya geçişine nasıl katkı sağladığını incelemeyi hedeflemektedir.

Yöntem

Evsizlikle mücadelede barınma evi hizmetinin rolünün derinlemesine incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırmanın temelinde, olguların bütüncül bir şekilde ele alınması, karmaşık ve değişken doğaya sahip bireylerin davranışlarının yanı sıra, bu bireylerin içinde bulunduğu sosyal ortamın dikkate alınması büyük önem taşır (Karataş, 2015). Bu bağlamda evsiz bireylerin barınma evi hizmet modelini nasıl değerlendirdiklerini, bu hizmetin evsizlikten çıkışta nasıl bir katkı sağladığını detaylıca ortaya koymak adına betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, veri setini anlamlandırmak, mevcut durumu betimlemek, özetlemek ve çevresel etkenlerle olan ilişkisini ortaya koymak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Bryant, 2019).

Araştırma Grubu

Bu çalışmada, evsiz nüfusun yoğun olarak bulunduğu kentlerden biri olan Bursa ili (Gürel, 2023) çalışma sahası olarak tercih edilmiştir. Verilere ulaşmak için amaçlı ve kartopu örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmacının araştırma sorularına en uygun yanıtları verebileceğini düşündüğü bireylerden veri topladığı bir tekniktir (Coşkun ve ark., 2015). Bu bağlamda, ölçüt

örnekleme yöntemi kullanılarak, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından erkek evsizlere hizmet sunan konukevinde yaşayan ve belirli kriterlere uyan evsiz bireyler örneklem grubuna dahil edilmiştir. Seçilen kriterler arasında, akıl ve ruh sağlığı sorununun bulunmaması, aşırı alkol ya da madde bağımlılığının olmaması, iletişimde zorluk yaşamamaları, kendilerini ifade edebilme yetileri ve araştırmaya gönüllü olarak katılma isteği yer almaktadır. Araştırma kapsamında, konukevinde kalan 12 evsiz bireyle amaçlı örnekleme yöntemi, daha önce konukevinde kalmış 4 eski evsiz bireyle ise kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak toplam 16 evsiz bireyle görüşülmüştür. Araştırmacı, konukevinde kalan bireylerle görüşebilmek için bir hafta boyunca katılımcı gözlem yöntemiyle kurumda bulunmuş ve 12 evsizle görüşme gerçekleştirmiştir. Bu süreçte hem konukevindeki bireylerin hem de kurum çalışanlarının referanslarıyla daha önce konukevinde kalan bireylere ulaşılmıştır. İlk etapta 5 eski evsizle iletişim kurulmuş, 2'si görüşmeyi kabul etmiş, bu bireyler aracılığıyla da 2 eski evsizi daha ulaşılmıştır. Böylece, kartopu örnekleme yöntemiyle toplamda 4 eski evsiz araştırmaya dahil edilmiştir. Buna ek olarak, konukevinde çalışan 5 katılımcı da araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada evsiz bireylere uygulanacak görüşme formlarının uygulanabilmesi adına İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 30.04.2022 tarihinde çalışmanın etik açıdan uygun bulunduğu onayı alınmıştır. Katılımcı bilgileri Tablo-1 ve Tablo-2'de verilmiştir.

Tablo 1
Evsizlerin Bilgileri

Kod	Yaş	Doğum Yeri	Medeni Durum	Yaşadığı Yer	Eğitim	Konukevi Kalma Süresi
E1	46	Bursa	Bekar	Pansiyon	Lise	3 ay
E2	49	Bursa	Bekar	Belediye konukevi	İlkokul	8 ay
E3	56	Muş	Evli-ayrı	Belediye konukevi	Lisans	6 ay
E4	55	Sivas	Evli-ayrı	Belediye konukevi	Lise	3-4 ay
E5	42	Diyarbakır	Bekar	Kiralık konut	İlkokul	1 ay
E6	60	Bursa	Boşanmış	Belediye konukevi	Lise	12 ay
E7	43	Sinop	Boşanmış	Kiralık konut	Lise	8 ay
E8	36	Artvin	Bekar	Kiralık konut	Ortaokul	5-6 ay
E9	29	Ankara	Bekar	Belediye konukevi	Lise	13-36 ay
E10	57	Bursa	Boşanmış	Belediye konukevi	Ortaokul	12 ay üzeri
E11	54	Muş	Evli	Belediye konukevi	İlkokul	36 ay üzeri
E12	57	Kayseri	Boşanmış	Belediye konukevi	İlkokul	2 ay
E13	56	Almanya	Evli	Belediye konukevi	Ortaokul	1 ay
E14	25	Karabük	Bekar	Belediye konukevi	Lise	4 ay
E15	59	Kars	Bekar	Belediye konukevi	Ortaokul	6 ay
E16	35	Gaziantep	Bekar	Belediye konukevi	Ortaokul	3-4 ay

"E" Evsiz kısaltılması olarak ifade edilmiştir. Bulgularda da bu kodlar kullanılmıştır.

Tablo 2
Konukevi Çalışanlarının Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Seviyesi	Görev	Çalışma Süresi
KÇ1	Erkek	50	Evli	Lise	Müdür	4 yıl
KÇ2	Kadın	52	Boşanmış	Üniversite	Sosyal çalışmacı	3 yıl
KÇ3	Erkek	53	Evli	Üniversite	Sosyal çalışmacı	4 yıl
KÇ4	Erkek	56	Evli	Lise	Teknik personel	2 yıl
KÇ5	Erkek	59	Evli	Lise	Saha personeli	20 yıl

“KÇ” Kurum çalışanı kısaltması olarak ifade edilmiştir.

Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Bu çalışmada, nitel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu sorular içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu ve sosyo-demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, ikamet, eğitim düzeyi, medeni durum, sağlık durumu, sosyal güvence vb.) içeren soru formu aracılığıyla elde edilmiştir. Evsiz bireylerin konukevi deneyimlerine yönelik duygu ve düşüncelerini, konukevinin rolü ve katkısı hakkındaki ayrıntılı bilgileri derinlemesine analiz edebilmek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeler, evsiz bireylerin yazılı ve sözlü onayları alındıktan sonra ses kaydına alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, 12 evsiz birey ve 5 kurum çalışanıyla konukevinde gündüz mesai saatleri içinde görüşmeler yapılmıştır. Diğer 4 evsiz bireyle ise kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ortamlarda, kaldıkları pansiyon, ev ya da kafe gibi mekanlarda buluşularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Her iki katılımcı grubuyla gerçekleştirilen mülakatlar sonucunda, toplam 560 dakikalık ses kaydı ve 110 sayfalık transkript elde edilmiştir. Toplanan veriler titizlikle transkribe edilmiş ve araştırmacılar tarafından kodlama işlemine tabi tutulmuştur. Bu kodlamalar temel alınarak ortak kategoriler oluşturulmuş, ana temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce, araştırma soruları ve görüşmelerde ele alınan boyutlar doğrultusunda bir çerçeve oluşturulmuş; verilerin tematik çerçeveye göre işlenebilmesi amacıyla betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmanın bulgularının bütünsel bir şekilde okunabilmesi adına tablolu bulgu yazımı tercih edilmiştir.

Bulgular

Evsiz bireylerle ve konukevi çalışanlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, “evsizlerin konukevine gelme nedenleri, konukevi hizmetinin kapsamı ve değerlendirilmesi, konukevi hizmetinin evsizlikten kurtulmaya etkisi, konukevi hizmetinin geliştirilmesine yönelik görüşler” olmak üzere 4 ana tema altında sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

Konukevine Gelme Nedenleri

Evsiz bireylerin konukevine gelmesindeki sebepler onların yaşam koşullarını iyileştirme arayışlarının ve evsizlikten çıkmalarında karşılaştıkları engellerin bir yansımasıdır. Bu başlık altında, evsiz bireylerin konukevine girişinde etkili olan durumlar incelenmiştir.

Alt Temalar	Katılımcı İfadeleri
<p>Bağımlılıktan kurtulma</p> <p>Kendi kendine tedavi</p> <p>Sosyal çevreden uzaklaşma</p>	<p>Esrar hap vs. içiyordum. Bundan kurtulabilirim, çevremi değiştirebilirim deyip gittim (E2)</p> <p>Kendimi toparlayıp tedavi etmek istediğim için barınmaya gittim. 20 yıllık alışkanlığımdan kurtulmak, kendi kendime tedavi etmek için hiçbir destek almadığım, kafamda bitirdiğim için gittim (E3)</p> <p>Barınmaya gelme sebebim alkol uyuşturucudan kurtulmak, kafamı toparlamak, geçmişimden uzak durmaktı. Bunun için ayık olmam gerektiği sağlam adımlar atmam lazımdı çünkü kalan mirasım da gittiği zaman sonum ölümdü hiç kurtuluşum olmayacaktı, tutunacağım bir dalım kalmayacak, hayata dair hiçbir beklentim olmayacaktı. Orası son noktamdı bunları hepsini düzenlemem için burada olmayı tercih ettim. (E8)</p>
<p>Sokakta kalma korkusu</p> <p>Sokağın zorluğu</p>	<p>Sokakta kalacağıma burayı mecburen tercih ederim. Dışarısı soğuk, güvensiz risk var ondan burası daha iyi. (E7)</p> <p>Ben arkadaşlara hep derim herkes birbirini tanıyor şükretmemiz lazım dışarda yattınız aç kılıp, çöplükte kaldınız, soğukta donduk. (E12)</p>
<p>Sağlık ve aile sorunları</p>	<p>Yaşam kalitemi etkileyen sağlık sorunları yaşamam ve ailemle iş güç vs.den dolayı sıkıntılar yaşadktan sonra öğretmenlik mesleğimi bıraktım buraya geldim. (E4)</p>
<p>Uzun süreli kalma ihtiyacı</p> <p>Sadece barınabilmek</p>	<p>Tek tercih sebebim kış şartlarında dışarıda kalmamak için uzun süreli kalabileceğim bir yer olarak düşündüğüm için geldim. (E9)</p> <p>Sadece kalacak yer imkanından dolayı barınmayı tercih ettim. Orası kurtuluş yerim. (E1)</p>
<p>Maddi yetersizlik</p>	<p>Sokakta kalacağıma param da dışarıda yetmeyeceğine göre barınmayı mecburen tercih ettim. Kiralar çok yaşam zor. (E3)</p>

<p>Temel ihtiyaçların karşılanması</p> <p>Çay ve sigara</p>	<p>Bizim gibi evsiz sokakta kalanların 3 ihtiyacı vardır. Yemek, yatak, çay ve sigara. Hele çay veya sigara verilmediğinde evsizler diğer her şeyi kimse bize bir şey vermiyor diye çıkarıp atarlar görmezler. Yani en önemli ihtiyacı çay ve sigaradır. Bunları ver diğerlerini hiç umursamazlar buralarda çoğumuz bunlardan geliriz. (E8)</p> <p>Sıcak su, bir tas çorba, çamaşır yıkıyor, bunları dışarıda paran olsa da olmuyor çünkü pis olarak bakılıyor ondan burası daha iyi. (E7)</p> <p>Yemeğini yiyorsun, iyi kötü yardım geliyor, ayakkabın var, sigara az da olsa veriliyor, yıkıyorsun uyuyabiliyorsun acaba biri bi' şey yapacak mı diye düşünmeden. (E13)</p>
<p>Asayiş ve güvenlik</p>	<p>Sokakta hayat olmaz. Bura güvenli yer huzurla durmak için geldim. (E15)</p> <p>Sokak tehlikeli adam geliyor gece saplıyor bıçağı. Ee nasıl uyuyacaksınız? Burada uzun zaman sonra çok rahat ve güvenle uyudum. Güvenlik var bi' de, daha ne olsun? (E14)</p>
<p>Farklı hizmetlere erişimi</p> <p>Kimlik ve adres</p>	<p>Dışarı çıkınca iş verilmiyor, ikamet yok, kimlik yok diye ama barınmaya gidince bunları hallediyorsun (E11)</p> <p>Kimliğim adresim yoktu. Konukevine girdim biraz kaldım kimliğimi çıkardım adres kaydım oldu. Sırf bundan emekliliğim gelmişti halledemiyordum barınma sayesinde tıkr tıkr halloldu yani bu zaten hayat kurtarıcı oldu. Sokakta olsam nasıl yapardım? (E3)</p>

Evsiz bireylerin ifadelerine göre, konukevine gelme nedenleri arasında bağımlılıklardan kurtulma, sosyal çevreden uzaklaşma ve sokakta kalmanın getirdiği zorluklardan kaçma gibi etkenler öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, aile de yaşanan sorunlar, maddi yetersizlik, barınabilecek istikrarlı konut eksikliği, sokakta kalmanın güvensizliği ve sağlık sorunları gibi faktörler de konukevi hizmetine başvurmayı teşvik etmiştir. Ayrıca temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, kimlik çıkarabilmek, ikamet adresi kaydı oluşturma, iş bulma imkânı ve referansı için konukevine başvurdukları görülmektedir.

Konukevi Hizmetinin Kapsamı ve Değerlendirilmesi

Konukevi hizmetlerinin kapsamı, evsiz bireylerin barınma ihtiyaçlarının ötesine geçerek, onların yaşam kalitesini artırmaya yönelik çeşitli hizmetleri de içermektedir. Bu başlık altında, konukevi hizmetlerinin sağladığı olanaklar ve konukevi hizmetinin kapsamı evsiz bireylerin değerlendirmeleriyle ele alınmıştır. Ayrıca konukevi çalışanlarının hizmetlere yaklaşımı ve bu hizmetlerin genel değerlendirmesine de yer verilmiştir.

Alt Temalar	Katılımcı İfadeleri
Temel ihtiyaçların karşılanma düzeyi	<p>Kıyafet, diş macunu, şampuan, iç çamaşır, havlusundan tut, terliğine eşofman takımına kadar veriliyor. Banyosundan, sıcak yatağına, yemeğinden çayına kadar olsun dışarıda hiç denk gelmedik böyle karşılıksız desteği kim yapar. (E8)</p> <p>Barınma gıda, giyim, ısınma gibi temel konularda ihtiyaçlarımız karşılandı. (E13)</p> <p>Ufacık insanlar değil kocaman adamlarız kardeşim burada ayakkabısından montundan, sigarandan tut uyuyacak yatağına kadar en hayati ihtiyaçların karşılanıyor. (E7)</p> <p>Temel ihtiyaçlar makul düzeyde karşılanır. Buraya alıştırmayacak kadar süre, ayağa kalkacak kadar dinlenme, çalışabilecek düzeye gelecek irade sonra kurtuluyor. (KÇ4)</p>
Yönetim anlayışı	<p>İyi niyetli bir yönetim anlayışı lazım, bizi anlayacak samimi dinleyecek ona göre yönlendirecek çalışanlar kurtulmada etkili. (E16)</p> <p>Şimdi gidiyorsun nerde kalıyorsun ne iş yapıyorsun bir sürü soru soruluyor sen sağlamsın bilmem ne yani yönetim ön yargılı olmadan destek olmalı. (E5)</p> <p>Alkol içeni alma, geç geleni alma, kavga edeni çıkar, hırsız arsız gönder ama çalışacak olanı gönder vakit ver adam sigara falan olmayınca başkasına sarıyor. (E3)</p>
Anlık sorunlara müdahale	<p>Barınma hizmetinden hedeflenen o an o soruna sadece akut bir müdahale. Kar yağınca işte aman sokakta kimse kalmasin, soğuktan ölmesin yani. (KÇ2)</p>
Yaş gruplarına göre ayırım Kişinin niteliğine göre süre Kişinin durumuna göre arabuluculuk	<p>Her şeyden önce bir ayırım yapılmalı yaşına göre insanların kalması sağlanmalı. Genç ise fazla durmayacağını bilmeli öyle gider iş bulur kurtulur yoksa oh her şey hazır diye düşünür, ama ben gibi adam gelmiş 60 yaşında bir iş yapamıyor çalışacak iş yok güç yok bu adamı misafir etmeli. Yani kalıcı olmalı ama kontrollü kişiye göre olmalı. (E15)</p> <p>Yani yaşlı bir adamla, engelli bir adamla ya da çalışamayacak durumda olan bir insanla genç bir adamı aynı muameleyi yapmamak lazım. Çalışabileni çok tutmamak lazım. Yapısı gereği tembel üşengeç olan insanlar da var mesele onları bir süre sonra çıkart alışmasın buradaki hayata. (E10)</p> <p>Kişi iş bulup çalışıp burada bir süre kalmasını sağladıktan sonra kendi sorumluluğunu alsın diye süre veriyoruz. (KÇ4)</p> <p>Madde bağımlıları, yaşlılar, engellilere yönelik farklı imkanlar sağlanması gerek. Bağımlıya tedavi, yaşlı ve engelliye bakım gibi aracılık rolü var konukevinin. (KÇ1)</p>

<p>Konukevinin önemi</p> <p>Evsizliğin belediye sorumluluğu olması</p>	<p>Mesela burada kalan biri aniden çıkartılırsa ya da burası kapanırsa nerede kalır? İşi gücü gidecek yeri yoksa nerede kalır? Terminallerde kalır, hastane acillerinde kalır, cami avlularında kalır, park bahçelerde orada burada yatıp kalkar. (E3)</p> <p>BBB tabi evsizliği büyük bir sıkıntı olarak düşünüyor ki 20 yıldan fazladır böyle bir barınma açmış. Dışarıda vatandaş görüldüğünde hemen aradıkları yer konukevi ondan çözüm noktası olarak görülüyor. (KÇ1)</p> <p>Bursa için evsizlik problem oluşturabilecek düzeyde değil ama giderek artması risk. Evsizler yasal olarak da belediyelerin yükümlülüğü verilen hizmetler standartlar çok yeterli değil sınırlı. (KÇ3)</p>
<p>Suiistimal potansiyeli</p>	<p>Suiistimale açık bir konu da aslında siz iyi bir yer açıp evsiz olmayanları da çekebilirsiniz böyle bir kitle var. Hak temelli yaklaşan kendini buraya sebepsiz yere atabiliyor. (KÇ2)</p>
<p>Hizmetlerin niteliği ve geliştirilmesi</p> <p>Kalıcı ve rehabilitasyon odaklı çözüm</p>	<p>Evsizlere yönelik hizmetler genellikle asgari seviye de temel ihtiyaçlarımız karşılanıyor. Ama daha çok projeler uygulanmış olsa, eğitim faaliyetleridir, rehberlik psikolojik danışmanlıktır veya bir üretim, mesleki çalışmalar, ekonomiye kazandırmak için uygulamalar olsa daha iyi olur. Yani ortalama düzeyde bir hizmet var. (E13)</p> <p>Rehabilitasyon kısmı olmalı kalıcı olmalı ve kaynak aktarılmalı tabi. Bu sorun hastalıklı da bir durum bu yüzden geniş bir sistem geliştirilmesi lazım. (KÇ3)</p>
<p>Toplumun güvenliği ve halkın huzuru</p>	<p>Bence her şehir de barınma olması lazım. Toplum mağdur olmasın, hırsızlık olmasın, kimse canına malına zarar verilmesin, intihar olayları olmasın diye yani asayişin sağlanması adına barınma olmalı. (E14)</p>
<p>Hijyen, sağlık koşulları</p> <p>Güvensiz ortam</p>	<p>Ee burası hijyenik bir ortam, insan sağlığı için zararlı bir şey yok, yattığımız yerler sıcak yemekler güzel bir barınma için daha ne olsun. (E16)</p> <p>Bazen çok pis adamlar olabiliyor, cinsel açıdan olsun, paramı çalmasından, zorbalığından, kabadayılar var. (E6)</p> <p>Konukevinde şimdi ilaç kullanan yaşlı olan sağlık sorunları yaşayan insanlar var ama sağlık desteği sunulmadığı için daha da kötüleşiyorlar. (E7)</p>

Sürekli ve kapsamlı destek	Konukevi hizmeti devamlı bir şekilde olmalı... kıyafet, diş macunu, şampuan, iç çamaşır, havlusundan tut banyosundan, sıcak yatağına, yemeğinden çayına kadar. (E28) 12 ay olmalı, bide kişiye göre, durumuna, sağlığına, yaşına ihtiyacına göre bazı ölçüler konulması lazım. Kişinin hikayesine göre hareket edilmeli. (E10)
Disiplin, kurallara uyum ve huzurlu ortam	İlk etapta insanların temizlik yaptırılması, barınmadaki işlerde çalıştırılması bunları biraz yadırgadım ama yönetim iyi niyetli. (E16) Giriş çıkış bir ara yasaktı haklı olarak ama insanlar gidip günlük çalışacak ki para toplansın, yani katı kurallar olmamalı. (E9) Tamam disiplin olsun ama içeriği fazla sıkılmaları gerekiyor, insanlara biraz huzur ortamı sağlansın. (E8)

Evsiz bireyler, konukevi hizmetinde genel olarak barınma, giyim, gıda, güvenlik gibi temel ihtiyaçlar karşılandığı için memnun oldukları, ancak hizmetlerin niteliği ve kapsamının geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Özellikle, konukevi hizmetlerinin sadece barınma odaklı bir düzeyde olduğu bundan dolayı sınırlı kaldığı dile getirilmiş, bu hizmetlerin kişinin mevcut koşullarına ve öncelikli ihtiyacına göre daha geniş bir kapsamda sunulması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, konukevindeki yönetim anlayışının, evsiz bireylerin ihtiyaçlarına yönelik daha duyarlı ve esnek olması gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle yaş gruplarına ve sağlık durumuna göre ayırım yapılmasının önemli olduğu, konukevinde sunulan hizmetlerin bu bağlamda daha etkili olabileceği belirtilmiştir. Konukevi hizmeti değerlendirilirken, bu süreçten kurtulmak adına hayatlarında çok kritik bir öneme sahip olduğu dile getirilmiş, toplumun huzuru adına böyle bir hizmetin olmayışından kaynaklanacak sorunların (gasp, dilencilik, bağımlılık, ölüm gibi) daha fazla artış olacağı vurgulanmıştır. Ancak, konukevine yerleştikten sonra ortaya çıkan zorluklara da değinilmiştir. Özellikle toplu yaşam koşulları, sağlık hizmetinin olmayışı, hijyen sorunları, güvensizlik ve disiplin kurallarına uyum sağlama gibi konular, katılımcıların konukevinde geçirdikleri süre zarfında karşılaştıkları başlıca sorunlar olarak belirtilmiştir. Konukevi çalışanları ise, hizmetlerin sunulmasında genellikle akut ihtiyaçlara anlık müdahaleyi ön planda tutmakta, ancak uzun vadeli rehabilitasyon süreçlerine yeterince kaynak ayrılmadığı belirtilmektedir. Çalışanlar açısından hizmetlerin sunulmasında disiplinin rolü, evsizlerin hayatlarına çeki düzen vermelerine yardımcı olacak önemli bir unsur olarak görülmektedir. Ayrıca, çalışanlar, konukevi hizmetlerinin suiistimale açık olduğunu ve bu konuda dikkatli bir denetim mekanizmasının geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Genel olarak, konukevi çalışanlarının yaklaşımı, evsiz bireylerin yeniden topluma kazandırılmalarında kritik bir rol oynamaktadır, ancak bu hizmetlerin daha sistematik ve uzun vadeli çözümler içerecek şekilde geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Konukevi Hizmetinin Evsizlerin Yaşamına Etkisi

Barınma odaklı konukevi uygulamalarının evsiz bireylerin hayatlarına etkisi, onların toplumsal hayata yeniden kazandırılmalarında ve evsizlikten çıkışlarında önemli bir rol oynayabilmektedir. Bu başlık altında, evsizlerin konukevi hizmetlerinden yararlandıktan sonra yaşadıkları değişimler ve bu hizmetlerin evsizlikten kurtulmadaki etkileri hem evsizler hem de konukevi çalışanlarının aktarımlarıyla ele alınmıştır.

Alt Temalar	Katılımcı İfadeleri
Özgüvenin yeniden kazanılması ve intihardan dönüş	Benim barınma da yaşadıklarım bana insan olduğumu hissettirdi, intihardan döndüm, kendime özgüvenim geldi. Kendimi konukevinde tekrar değerli hissettim, yaşama adım atmam için basamak imkanım oldu. (E11)
Dönüşüm ve sosyal imkânlar Sosyalleşme ve güven duygusu	<p>Topluma kazandırılan insanlar oldu, özellikle yaşı genç olup iş bulup yuva kuranlar oldu. Madde bağımlısı olup tedavi olup kurtulanlar oldu. Yaşlılar zaten hayatını son dönemine iyi bakılıp huzur içinde ölmek istiyor burada o sağlanıyor. Bizim tutumumuzdan etkilenip çok ciddi olumlu değişimler dönüşümler yaşayan ben niye böyleyim deyip düzelen insanlar var (KÇ4).</p> <p>Barınma hizmetinin kurtulma öncesi olumlu katkısı var. Herkes memnun edilmeyebilir ama birçok insanın hayatında dönüşümler yaşanabiliyor (KÇ3)</p> <p>Bence öncelikle insanlar devlete, belediyeye güven duymaya başlıyorlar. Diğer taraftan yaşamlarını devam ettirebileceğini fark ediyor. Birlikte bir şeyler yaşamaya, paylaşmaya ve sosyalleşmeye katkısı oluyor (KÇ1)</p>
Aile ile iletişimde aracılık	Aileleriyle görüşmelerini sağlamak adına aracılık ediyorum. Belli bir süre geçtikten sonra telefonla yakınlarıyla görüşüp aile yapıları nerde kalıyor eşi çocuğu var mı bunları onları bütünleştirip tekrar irtibat sağlıyoruz ve güzel sonuçlar oluyor. Onları bu çamurdan kurtarmak için elinden tutmak gerek yoksa sonları mezarlık (KÇ5).

<p>Kıymetli hissetme</p> <p>Yalnızlıktan, tükenmişlikten ve çaresizlikten kurtulma</p> <p>Vatandaş olma değeri</p>	<p>1 yıldır kendime yalnızlığa terk ettim ama burada değişti, insanı en çok mutlu eden, moral veren, motive eden şey kıymetli olduğunu hissetmemdir. Ben burada sorumluların davranışı, personellerin davranışı, kendimi değerli hissettirdi bana bunu kattı çok iyi geldi. Bana fırsatlar sundu burası, sıfırdan başlayabilirim dedim acayip bir moral oluyor insana. Bir güç hissediyorsun kendinde o gücü hissetmeye başladım (E2).</p> <p>Yalnızken kendimi tamamen değersiz hissediyordum, rabbim beni unuttu, ölümden başka gidecek bir kapım kalmadı diye kendimi tamamen buna inandırmıştım, kendimi tükenmiş olarak görüyordum önce son kapı diyerek geldim ama bütün olumsuz düşünceleri atıp kendimi yenilemek için gayret fırsatı oldu, dışarıda bunlar olmazdı çünkü hayat çok zordu. (E6)</p> <p>Kendimi devletin bana sahip çıktığını düşünüyorum. Yeni bir başlangıç olur, yeni şehir yeni insanlar. Belki insan için daha iyi geliyor burası geçmişi unutmak adına. (E13)</p>
<p>Toparlanma, yüzleşme ve kendini bulma</p>	<p>Ben buraya gelmeseydim çok perişan olurdu, burası geçmişimle yüzleştirdi geleceğime ayna oldu burada kendimi toparlamaya başladım. (E8)</p> <p>Ben konukevinde kendimi toparlayabildim, kendimi yenilemek adına gayret etmeye çalıştım. Sokakta ya da başka bir yerde karnımı nasıl doyuracağım, bu gece nasıl ölmeden hayatta kalacağım gibi düşüncelerden zaten hayatını neye varacağımı nasıl toparlayan gerektiğine fırsatın olmuyor ama konukevi beni yüreklendirdi kendimi buldum ve oldum. (E6)</p>

<p>Alişkanlıklardan kurtulma</p>	<p>Alkolü bırakmama sebep oldu, yani içerde alkol içmiyorsun, düzenli yemek yiyorsun, dışarı çıktığında korkudan içmiyorsun almazlar diye ee vücudum yerine geldi refleksler düzelmeye başladı. (E15)</p> <p>Ben buraya gelmeseydim çok perişan olurdu. Sokaklarda ne kadar madde varsa kullandım. (E3)</p> <p>Ama buraya düştükten sonra ilk başlarda kimseyle konuşmaz donuk haldeydim tabi madde nin de etkisiyle öfkeliydim falan. Ama buradaki yönetim elimden tuttu bana güvendiler. Bir süre hiçbir şey yapmadım o ara maddenin etkisi de azaldı. Sonra kendimi toparlamaya başladım zihnim açıldı burada zekam yerine geldi. Hiçbir şey yapılmasa bile insan burada yorgunluğunu atıyor ve kendisiyle yüzleşiyor. Burası bana çok şey kattı. (E8)</p> <p>Bu hizmetlerin yüzde yüz olumlu bir etkisi var, uyuşturucu ve alkolden sıyrıldım, kafamı toparladım. (E1)</p>
<p>Sosyalleşme ve ibret alma</p>	<p>İnsanlarla sosyalleşmek iyi oldu, benim durumunda olanları gördüm, kafa olarak benden daha kötü durumda olanları gördüm, beden sağlığı iyi ama ruh sağlığı, akıl sağlığı benden daha zor durumda olanları gördüm. Halime şükretmeye başladım. Kendini kıyaslıyorsun çünkü insanlarla yani dedim bende o güç var daha çok yıpranmamışım, sende iş var dedim kendime ayağa kalk... Bana iyi şeyler kattığına inanıyorum. (E11)</p> <p>Ben şimdi 2 ay kaldım düşündüm taşındım. 80 vilayetin insanı var. Her türlü insan var onlar benim için ibretlik oldu. Git dedim hayatına devam et öyle azmimi tekrar başlattı. (E13)</p> <p>Hiç insanlarla merhaba nasılsın'ın dışında iletişim kurmak istemiyordum. Burada sosyalleşme imkanı oldu yine belki buraya gelmeseydim belki şuanda hayatta değildim. (E2)</p> <p>Burada 60-70 yaşında insanların haline bakınca dur demeyi hızlandırdım. (E8)</p>

<p>Psikolojik destek ve motivasyon</p>	<p>Psikolojik olarak toparlanmaya başlıyorsun. Konukevi gibi yerler temel ihtiyaçlarını gideriyor ama en önemlisi utanmaktan kurtuluyorsun kimse yanlış anlamayacak kimse hor görmeyecek yüzünü ekşitmeyecek bunlardan kurtuluyorsun konukevinde kaldığın için. Psikoloji çok önemli insanın her şeyi olsun en lüks yerde de kalsın psikolojisi iyi olmadı mı yerinden bile kalkmak istemez adım bile atmak istemez. (E9)</p> <p>Motivayson canlılık katıyor. Benim bile inanmayacağım kadar psikolojik düzelmelerim, toparlamalarım, tutunmalarım oldu. Çünkü kaybetmeyi göze alamazdım. Çünkü başka şansım yoktu ya toplayacaktım ya da dibe batacaktım iyice. Ben tutunup toplamayı seçtim. Yeter dedim. (E8)</p>
<p>Barınma, güvenlik, soğuktan koruma, uyuyabilme ve dinlenme</p>	<p>En azından sokakta kalma derdim olmadı. Barınacak sığınacak bir limanın oldu, kendimi güvende hissediyorum yani soğukla alakalı, yemekle alakalı, yatacak yer ile alakalı bir problemim yok bu açılardan kafam rahat. (E10)</p> <p>Katkısı var tabii, soğuk hava da yağmurda nasıl dışarda kalabilirim. Burası sıcak çay içebileceğim ve sığınabileceğim bir imkân. (E5)</p> <p>Burası olmasa dışarıda kalırdım, bankta yatılır mı ya ölürsün sabaha. (E12)</p> <p>Tabii olumlu katkısı var, insanların kışı atlatmasını sağlaması olumludur. Burası yorgun insanlar için, kendini bilen insanlar için birkaç ay kalıp dinlenmelik bir yer. En azından kışı atlatmak adına imkanları çok iyi. Gerçekten çok yorgunum ve dinlenmeye ihtiyacım var. Benim gibi artık yorulmuş iş yapamayan insanlar için çok büyük desteği oluyor. (E11)</p>
<p>Sağlık Psikolojik koruma</p>	<p>Burası olmasa bir sürü sağlık sorunum var şimdi tekrar ameliyat olcam ee nerde kalcam sağolsunlar burası bakıyor bize. (E12)</p> <p>Böyle yerlerin faydası en azından suç, büyük sıkıntıları düşünmekten koruyor, sokak psikolojini bozabilir, ee burası daha rahat düşünüyorsun. (E4)</p>

<p>Toplu yaşamdan kaynaklı çeşitli sorunlar</p>	<p>Benim hayatım için konukevinin bana katkısı olmadı. Ben insanlarla anlaşmazlık kavga gürültü yaşadım. Beyin sürekli aynı devrede nasıl sevcem dışarı çıkınca değişiklik farklılık ama burada aynı şeyler sıkıntılı adamlar nasıl seviyim. Burada kaldıkça olumsuz şeyler olumsuz beklentiler sıkıntılı bir ruha haline bürünüyorsun. Beni psikolojik olarak yıprattı burası. (E10)</p> <p>Barınma biraz stresli bu ayrı bir konu. Tuvalete gidiyorsun duş alıyorsun kapıya dayanıyor tık tık hadi çık diye rahat bile edemiyorsun. (E14)</p> <p>Ben burada çok şey aramıyorum. Eskiden burada koşullarda 50 kişi vardı adam nefes veriyor senin ağzında geliyor kokusu. Allah beni bir daha buraya düşürmesin ama buraları eksik de etmesin... (E5)</p>
<p>Hayata yeniden tutunma</p>	<p>Benim bile inanamayacağım kadar düzelmelerim, toparlamalarım, tutunmalarım oldu. (E1)</p> <p>Burada iki yol var ya hayata tutunacaksın ya da ölüm hemen gelsin diyeceksin. Ben tutunup kendimi toplamayı seçtim, kendime yatırım yapacağım. (E16)</p> <p>Konukevinin pozitif katkısı oldu. Burada yeni bir başlangıç olur, yeni şehir yeni insanlar, bana kendimi yeniden dinlemek ayağa kalkmam için köprü oluyor şuan. (E3)</p>
<p>Denetimli serbestlik süreci ve suçu önleme etkisi</p>	<p>Barınma da kalarak denetimlerimi düzenli bitirdim, mahkeme süreçlerimi atlattım, çok iyi adımlar attım, hayata daha iyi sarılmayı öğrendim. (E1)</p> <p>Çok katkısı oldu ben denetimli serbestliğimdeyim hükümlüyüm abe kim bana birkaç aylığına evini açar. (E12)</p> <p>Böyle yerler olmasa dışarıda ya suç işleyecektik ya da sokaklarda bir şekilde kalmaya alışacan oda nereye kadar oda insanı yanlışa sürükleyebilir psikolojini bozabilir. Böyle yerlerin faydası en azından suçtan koruyor ya da bir süre veriliyor düşünmeni sağlıyor, yanlışlarını düzeltme fırsatı, muhasebe yapma süreci, kendine çeki düzen vermeni sağlıyor. (E2)</p>
<p>Eve hazırlık öncesi aracı kurum</p>	<p>Kişi iş bulup çalışıp burada bir süre kalmasını sağladıktan sonra kendi sorumluluğunu alıyor ama biz aracı bir kurum görevi görüyoruz yani eve hazırlık öncesi kendine yetebilecek potansiyele gelince kurtulma oranı fazla. Ama tabii gelenin fiziksel, psikolojik ve yaş durumu bunu belirliyor. (KÇ1)</p>

Göreceli katkı	Yaşına, karakterine ve hikayesine göre farklılaşır konukevi hizmetinin katkısı. Ama yaşlı ise burada temel bakımda zorlanıyor huzurevi gibi bakım personelimiz yok engelli ise de zor. Bağımlı ise tedavi için yönlendiriyoruz ancak devam eden nadir. Aile sorunu olunca buluyoruz aileyi ama gurur bırakmıyor. Ekonomik durum iyileştirmek tekrar hayatına devam etmesi için iş imkanını talep eden genelde çıkıyor ve hayatına yeniden devam ediyor. Yani biraz göreceli. (KÇ1)
Geçici etki	Geçici bir etkisi var hayatları üzerine. Bence yerel yönetim olarak asıl felsefe bize gelen değil bize gelemeyen. Çünkü bize ulaşan eğer kurtulmak istiyorsa, barınma da iş, konut ve kurtuluş gibi bir denkleme girebilen çok oldu ama sokakta terminalde hastanede olanlara farklı yöntemlerle ulaşmak gerek zabıta zoruyla gelmemeli. (KÇ4)
Disiplinin rolü	Disiplin de şart, içki ile konukevine girmemesi, arkadaşlarıyla iyi geçinmesi, temizlik, hijyene ve saygı duyması gerektiğini öğrenebiliyorlar burada. Bunu yapmasa kural gereği buradan çıkacağını biliyor ki sokak zaten zor tecrübe etmiş. Bu da hayatına çeki düzen vermesini sağlıyor. (KÇ3) Biz konukevi hizmetinde aslında istasyon rolü görüyoruz. Evsiz burada kendiyle hesaplaşır, aile, iş, gelecek vs. hep bir çıkmazdadır. Sonra biz ona adım atarız, o bize fırsat verirse sosyal çalışmacı olarak hayata güçlü bir şekilde irade gösterecek hale gelmesinde destek oluruz. Bunun için standart kurumlararası yönlendirmeler yaparız. Bağımlılık için tedavi, aile için arabuluculuk, suç vs. için hukuki destek, sosyal güvence yani sistematik şekilde ne ihtiyaç varsa. Tabii bu bireysel bir tutum ile oluyor yukarıya kalsa çok gerek yok da... (KÇ2)

Konukevi hizmetlerinin evsiz bireylerin hayatlarına olan etkisi, onların özgüvenlerini yeniden kazanmalarından zararlı alışkanlıklarını terk etmelerine, psikolojik destek ve sosyalleşme imkanlarına kadar geniş bir yelpazede olumlu sonuçlar doğurmuştur. Evsiz bireyler, konukevinde kaldıkları süre boyunca kendilerini değerli hissetme, toparlanma, intihar gibi riskli davranışlardan uzaklaşma ve yeniden hayata tutunma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, katılımcılar konukevi sayesinde alkol, madde gibi bağımlılıklarından kurtulduklarını belirtmişlerdir. Öte yandan, katılımcıların sosyalleşme ve diğer evsiz bireylerle etkileşim kurma süreçleri, onların hayatlarına ibretlik dersler kattığını ve kendi durumlarını daha iyi değerlendirmelerine olanak tanıdığını göstermektedir. Konukevinde sunulan barınma ve güvenlik hizmetleri, katılımcıların soğuk havadan korunmalarına, toplum huzurunu bozacak riskli davranışlardan uzaklaştırma, güvenli bir ortamda dinlenmelerine ve sağlık sorunlarını yönetmelerine de yardımcı olmuştur. Ancak, bazı katılımcılar konukevinde sağlık

hizmetlerinin yetersizliğinden ve toplu yaşam koşullarının getirdiği zorluklardan şikâyet etmiş, bu durumun psikolojik yıpranmaya neden olduğunu da ifade etmişlerdir. Genel olarak evsiz bireyler için konukevi, hayata yeniden başlama, zararlı alışkanlıklardan kurtulma ve suçtan korunma süreçlerinde önemli bir destek sunarak onların yaşam kalitesini artırdığı görülmektedir.

Konukevi çalışanları ise, konukevinde sunulan hizmetlerin, evsiz bireylerin devlete ve topluma olan güven duygularını yeniden kazanmalarında önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Konukevinde sunulan sosyal imkanlar, evsiz bireylerin yalnızlıklarını gidermelerine ve toplumla yeniden etkileşim kurmalarına yardımcı olmuş ve bu sosyalleşme süreci, katılımcıların birlikte yaşamayı, paylaşmayı ve topluma entegre olmayı öğremlerine olanak sağladığı aktarılmıştır. Ayrıca, konukevi uygulamalarının, özellikle genç evsizler için, iş bulma ve yeniden bir yaşam kurma açısından dönüştürücü bir etkisi olduğu vurgulanmıştır. Yaşlı evsizler içinse, konukevinin sağladığı huzurlu ortam, hayatlarının son dönemini güven içinde geçirmelerine yardımcı olduğu belirtilmiştir. Çalışanlar, evsizlerin konukevinde kaldıkları süre boyunca sorumluluk bilinci kazandıklarını ve hayatlarına çeki düzen vermeye başladıklarını ifade etmişlerdir. Bu dönüşümün, evsizlerin hem psikolojik olarak hem de sosyal anlamda güçlenmelerine katkıda bulunduğu, hayatlarında yeni bir sayfa açmalarına ve geçmişte yaşadıkları olumsuzlukları geride bırakmalarına yardımcı olduğu görülmektedir. Ayrıca konukevi çalışanlarının, evsiz bireylerin aileleriyle yeniden iletişim kurmalarına yönelik sunduğu danışmanlık ve arbuluculuk hizmetleri, bu bireylerin sosyal bağlarını yeniden kurmalarında önemli bir rol oynamıştır. Katılımcılar, konukevinde aldıkları destek sayesinde aileleriyle tekrar görüşmeye başladıklarını ve bu süreçte aile ilişkilerinin onarıldığını belirtmişlerdir. Konukevi hizmetlerinin evsizlikten kurtulmaya katkısı, bireylerin yaşlarına, karakterlerine ve hayat hikayelerine göre de değişkenlik göstermiştir. Genç evsizler, konukevi hizmetlerinden daha fazla yarar sağlayarak iş bulma ve hayatlarına yeniden yön verme imkânı buldukları belirtilse de, özellikle yaşlı ve engelli bireyler için konukevinde sunulan hizmetler, ihtiyaçlarına tam anlamıyla cevap veremediği ve bu bireyler için daha kalıcı çözümlere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır.

Konukevi Hizmetinin Geliştirilmesine Yönelik Görüşler

Evsizlikten kurtulma sürecinde, konukevi hizmeti kapsamında farklı uygulama modelleri ve bu modellerin sunduğu fırsatlar evsiz bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında, genel iyilik halinin geliştirilmesinde ve bu süreçten çıkmasında büyük önem taşıyabilir. Bu bağlamda bu kısımda evsiz bireylere ve konukevi çalışanlarına konukevi hizmeti bağlamında nasıl bir hizmet anlayışının olması gerektiği ve ne tür farklı destek beklentileri olduğu incelenmiştir.

Alt Temalar	Katılımcı İfadeleri
<p>İstihdam imkânı</p> <p>İş bulmada Konukevi referansı</p> <p>Mesleki eğitim ve beceri kazandırma</p>	<p>Devletin sunabileceği bir sürü iş var özellikle gençlerin hayatları kurtuluyor iş verilince burada. Her bir insana bir iş olursa her şeyi olur kişiliği oluşur, iş olmasa robot gibi oluyor mahkûm oluyor. (E2)</p> <p>İŞ-KUR gibi yerlerle iş birliği olmalı buranın referansı olmadan iş bulamayız. Burada biraz tanınır sonra iş verenle güven olması için kurumun referansız lazım yoksa kimse iş vermezdi sonra insanlar hayatını kuruyo'. Bi' de barınmada üretim odaklı meslek edinecek projeler olmalı. (E3) Konukevinde mesleki eğitimler verilebilir... güvenlik, motor kurye ya da başka imkanlar oluşturulursa çok güzel olur çünkü o bir türlü ömür boyu vasıfsızlaşıyoruz ama hiç olmazsa bir mesleğimiz olur. Birçok yer tecrübe istiyor ya da belge istiyor artık ee bizde yok nasıl olacak o yüzden konukevi köprü olacak bize. (E8)</p> <p>İş imkanları sağlanmalı, kişinin mesleki becerisini ortaya çıkarmak için daha önce yaptığı işlere bakıp onu hazır hale getirmek, dışardaki kamu ya da özel sektördeki iş boşluklarına gitmesi için aracı olmak. (E6)</p>
<p>Psikolojik tedavi ve danışmanlık desteği</p>	<p>Barınmada insanların derinine inecek onları açacak ve adamın sorunlarını ortaya çıkarıp yardımcı olacak bir psikolojik danışman gerekli. Benim hayata umudu tekrar geri getirecek. (E7)</p> <p>Konukevinde bu insanlara profesyonel psikolojik destek en önemli destek. Bunun için psikolog olmalı ama yok maalesef. Biz onları dinlese yardımcı olmaya çalışsak da teknik bir bilgi birikimiyle doğrudan müdahale daha etkili. Yeniden hayata entegre olması için gerekli kararlığı ve iyileşmeyi psikolog hatta nitelikli bir sosyal çalışmacı da olur. (KÇ1)</p> <p>Psikolojik tedavi görmek isterim ama profesyonelce, beni anlayan biri oldu mu kurtulurum zaten. (E9)</p> <p>Ciddi anlamda psikolojik destek sunulabilir. Kendi kendine konuşanlar var, sinirli, öfkeyi kontrol edemeyen insanlar var, panik atak yani her türlü adam var ama neyse tedavisi devlet buna öncelik verecek. (E16)</p> <p>Buradaki insanlar kendi mahkemesini kurmuş, yalnız kalan adam hakimdir, savcıdır avukattır. Kendi kendini suçlar, kendi kendini yargılar, kendi kendini savunur. Ondan dolayı görüşüp rahatlayabileceğimiz, derdimizi dinleyip bizi yönlendirebilecek danışman, psikolog gibi birileri. (E11)</p>

<p>Kalıcı konut desteği</p> <p>Ucuz kiralık ev</p> <p>Bakım desteği</p>	<p>Benim tek ihtiyacım barınacak bir ev ya da kira desteği. Devlet bana geçici bir süre iş bulup kendimi toparlayana kadar tabi beni takipte ederek ev tutacak şekilde kira desteği verse yerinde olur. (E3)</p> <p>Prefabrik evler olsa tek kişi kalacak şekilde bide ucuz olsa ben çalışır öder pašalar gibi yaşarım yoksa başka türlü sokaktan barınmadan çıkmamız zor çok. (E6)</p> <p>Sadece ucuz olabilecek kiralık evler. (E4)</p> <p>Benim gibi 65 yaşını geçmiş yaşlılar var. Barınmada sokakta, devlet prosedürsüz kontrol ederek, yaşlıları huzurevine alabilir. Barınma da yaşlının kalması riskli, sağlık olarak diğer türlü. (E7)</p> <p>Süreklilik gerektiren çözümler olmalı, ev ya da konut sağlanabilir, kirasına yardımcı olunabilir... (E13)</p> <p>Benim kafam iyi değil birazda engelim var benim gibiler için devlet ayrı bir yer yapsın zorlaştırmasın çünkü biz zaten düşmüştük. Bir ev bir iş bulacak. Yaşlılar için bir yer bulacak. (E9)</p>
<p>Sağlık hizmetlerine erişim</p> <p>Sosyal güvence desteği</p> <p>Tedavi</p> <p>Hijyen ve temizlik</p>	<p>Hemşire olması gerek konukevinde. Burada ilaç almam lazım diyorlar ama ne ilacı nasıl bir sorun için alıyor onu bile bilemiyoruz. Ya da yaraları oluyor daha kötüleşmemesi için sağlık çalışanı takibi lazım. (KÇ3)</p> <p>Barınmada ağrı, yaralanma ve acil ihtiyaçların giderilmesi için sağlık desteğinin sunulması için sağlık personelinin olması çok önemli zarruri ihtiyaç. (KÇ1)</p> <p>Burada ki insanların sosyal güvencesi sağlanması lazım. Sağlık sorunu olan insanların ihtiyaçlarının giderilmesi lazım. (E5)</p> <p>Benim en çok istediğim şey bana sunulabilecek en ideal şey emekli olmama yardımcı olunması sigorta primim çok eksik, karşılanırsa hayatım tamamen kurtulur. (E6)</p> <p>Tam bağımlı olan insanlara destekler sağlanmalı. Bazıları psikolojikmen rahatsız, akli eksik al götür yatır hastaneye delinin burada ne işi var. (E25)</p> <p>Akli sıkıntıları olan, ruh hastası insanlara tedavi desteği sunulmalı. (E14)</p> <p>Uyuşturucu bağımlılarına tedavi verilebilir hayata tekrar dönmeleri sağlanabilir. (E9)</p> <p>Madde bağımlıysa önce rehabilite ettircen. (E1)</p> <p>Evsizler alışkanlıkları olan insanlar sokakta kaldığı gibi burada kalır elini yıkamaz, elbisesini yıkamaz, duş almaz ee ne olur salgın hastalık olur, kaşıntılar başlar bit pire olur. Bu yüzden temizlik çok önemlidir bu gibi yerlerde. (E2)</p> <p>Sokakta ise tıraşını ve banyosunu yapacak bir imkân verilebilir. (E1)</p>

<p>Toplumsal bilinçlendirme ve eğitim</p> <p>Sosyal faaliyetler ve üretim</p> <p>İhtiyaç ve kişisel sorunlara göre destek</p> <p>Kurtuluş için fırsat verilmesi</p>	<p>Tuvaletti, banyoydu, yemek yerken dikkat edilmesi gereken şeylerdi, hayatın içinde en temel adabı muaşeret eğitimlerinin olduğu bu konularla alakalı evsizler bilinçlendirilmelidir. Yani toplumsal yaşamla ilgili temel kuralların, temel davranışların öğretildiği kazandırılmaya çalışıldığı merkezler olabilir. (E10)</p> <p>Barınma evlerinde üreticilik yapılabilir, incik boncuk süs eşyaları masa da boş kalmasın diye insanlara sunulabilir kişilerin hobileri nelerse ona göre üretimler yapılabilir. İnsanların meslekleri yetenekleri, el becerilerine göre yönlendirmeler yapılabilir. (E6)</p> <p>Akıl hastası ruh hastası adamlar var onları bakım evlerine yönlendirmek gerek. Psikiyatrik sorunları olanlar var onların tedavi edilmesi gerek onlar ayrı yönlendirmek gerek yani kimin ne ihtiyacı varsa ona göre hizmet edilmeli. Kiminin eve ihtiyacı var onu sağla, kiminin psikoloğa ihtiyacı var, kimi ailesiyle sıkıntılıdır onun durumunu iyileştir ev kira desteği ver. (E14)</p> <p>Devlet barınmada ayırt edecek kim niye buradaysa ona göre diyecek ki al sana iş, maddi sıkıntısı olana al sana kira desteği, madde kullanana tedavi, akıl sağlığı olmayana ya da engelli olana al tedavi, kendi ihtiyacını göremeyene hadi sana bakım evi, yaşlı olmuş az geliri olan kimsesi olmayana huzurevi. Ama bunları yaparken devlet gözetimi altında tutulacak bir süre ama yine de kurtulmak istemiyorsa o insan bırak ölsün. (E15)</p> <p>Bize yardımcı olabilecek kurumlar veya devlet bize bir şans daha vermeli, bir iş, konut desteği, bakılım bunu hak ediyor muyuz hak etmiyor muyuz bunu görmeli. Bunun dışında balık vermeyi değil balık tutmayı öğretmek lazım. Bu imkanlar sağlanırsa sokakta kimse kalmaz diye düşünüyorum. (E11)</p>
<p>Disiplinli ve süreli barınma hizmetleri</p>	<p>Sokakta kalan insanlara barınma imkânı sağlanacaksa sınırlı süre ile kalması lazım ama takip edilmeli, kurallı olunacak. (E9)</p> <p>2. Maaştan sonra insan düzeltir kendisini ama çok kalmaması lazım burada çünkü ekmek elden su gölden misali. Burada kalabilmesi için bir evsizin düzene uyması lazım, topluma düzenine uyması lazım. (E10)</p> <p>Konuk evinde giriş çıkış da disiplinli ama rahat olmalı adam parası yok ne yapacak çıkıp ne şekilde olursa olsun sigara ya da alkol parası bulacak. Yani buradaki denge sigara ve çay üzerinedir onu ver hiç bir sıkıntı yaşatmazlar. (E8)</p>

<p>Önleyici hizmetlerin geliştirilmesi</p> <p>Erken müdahale ve yönlendirme</p>	<p>Aslında keşke bu duruma gelmeden önleyici hizmetlerle bu durumun önüne geçilse. (KÇ1)</p> <p>Evsizliğin önüne geçebilmek için önleyici sağlık hizmetleri gibi bir sistem olabilir. Yani hastane acilleri gibi toplumsal yaşamda da birçok anlık sorunlara karşı toplumsal yaşamda acil hizmetler şeklinde gece gündüz hizmet veren kurumlar olmalı. (E2)</p>
<p>Hukuki destek sağlanması</p> <p>Aile içi sorunlara danışmanlık</p> <p>Arabuluculuk hizmetleri</p>	<p>Adli durumları olanlara hukuki anlamda yardımcı olunabilir... (E3)</p> <p>Bazılarının geçişte işlediği suçtan kaynaklı dosyası var tebligat geliyor çok basit bir hukuki danışmanlıkla belki adamın hayatı kurtulacak ama bilmediği önemsemedi için hüküm yiyor. Burada dışarıdan hizmet alacağımız bu tarz durumlara rehberlik edecek bir avukat çok önemli. (KÇ4)</p> <p>Aile arasında arabuluculuk, ailenin neden dağıldığını neden yürümediğini araştırıp tam olarak düzelmesi için danışmanlık yapmak. Yani meselenin adli boyutu var mı ne bilim bunların hepsi kişiyi yeniden hayata tutundurmak için gerekli şeyler. (E12)</p> <p>Boşanma davaları, miras ya da aile içinde başka bir sorundan kaynaklı süreçleri daha sağlıklı müdahale için hukuki danışmanlık alabileceğimiz bir imkân olabilir. (KÇ1)</p> <p>Benim gibi aradan 10 sene geçmeden evsizin her şeyini koordine edecek yıllar geçmeden sıcağına sıfırlanabilecek bir sistem olması lazım, bu imam olur, sosyolog, psikolog olur, avukat olur bunların insanın hayatını düzene koyacak bir hizmet sunulmalı. (E9)</p>

Katılımcılar, iş bulma ve mesleki eğitimlerin evsiz bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Özellikle, devlet eliyle iş imkanları ve İŞ-KUR gibi kurumlarla iş birliği yapılarak güvenli bir iş ortamının sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Konukevlerinde mesleki eğitimler, psikolojik tedavi ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Kalıcı barınma çözümleri, kira desteği, uygun fiyatlı konutta kalabilme, evsizler için farklı kalıcı konut modelleri (prefabrik ev gibi) evsizlere yönelik çeşitli hizmetler olarak önerilmiştir. Katılımcılar, her şehirde barınma imkânı sunulması gerektiğini, bu sayede hırsızlık ve intihar gibi olumsuz sonuçların önüne geçilebileceğini belirtmişlerdir. Öte yandan önleyici hizmetler ve erken müdahalenin de öneminden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra, özellikle yaşlı ve engelli bireyler için bakım hizmetinin gerekliliği dile getirilmiştir. Özellikle, konukevlerinde sağlık personelinin bulunmasının, acil sağlık ihtiyaçlarının karşılanması açısından zaruri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, konukevlerinde üretim odaklı sanatsal faaliyetlerin ve meslek edindirme kurslarının açılması gibi geliştirilmesi gereken hizmetlerden bahsedilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada, evsiz bireylerin barınma evi hizmetlerinden yararlanma süreçlerine odaklanılarak, bu hizmetlerin evsizlikle mücadeledeki rolü ve evsizlikten kurtulmaya olan etkileri incelenmiştir. Öncelikle evsiz bireylerin barınma evine başvurma motivasyonları, genellikle bağımlılıklardan kurtulma, olumsuz sosyal çevreden uzaklaşma, sokakta kalmanın zorluklarından kaçınma, sağlık ve aile sorunları, kendi kendine başa çıkma umudu, temel ihtiyaçların karşılanamaması, yetersiz gelir ve güvenli bir ortam gibi nedenlerle ilişkilidir. Katılımcıların büyük bir kısmı, mevcut sosyal çevrelerinden uzaklaşarak özellikle alışkanlıklarından kurtulmak için temiz bir başlangıç yapma arzusu taşımış ve bu süreçte konukevlerini bir kurtuluş yolu olarak görmüştür. Grunberg ve Eagle'ın (1990) çalışmasında, alkol, kumar, madde bağımlılığı gibi zayıflıkları olan evsiz bireyler, bu risklerden kaçınmak için barınakların nispeten güvenli ortamını tercih ettikleri saptanmıştır. Farklı bir çalışmada barınaklar, sokakta yaşamının getirdiği şiddet, hırsızlık ve aşırı hava koşulları gibi tehlikelerden koruma imkânı sağladığı için evsizler yoğun bir şekilde kalmak istemektedir (Faraji ve ark., 2018). Kaltsidis ve ark. (2020), Goodman, Saxe ve Harvey (1991), evsizliğin kendisinin, özellikle fiziksel (şiddet, istismar) ve psikolojik (depresyon, kaygı bozukluğu, stres gibi) travmatik deneyimlerin ardından gelen çeşitli sorunlara yol açabileceğini ve bunun da evsiz bireylerin barınma evi hizmetlerine başvurma olasılığını artırdığını belirtmektedir. Öte yandan bazı çalışmalarda ise, evsiz bireylerin, intihar ve kazara yaralanmalar gibi sebepler, bulaşıcı hastalıklar, zihinsel bozukluklar ve diğer ruhsal sağlık sorunlarının üstesinden gelebilmek adına geçici barınma yerlerine başvurdukları belirlenmiştir (Fazel, Geddes ve Kushel, 2014; Berlin ve McAllister, 1994). Ayrıca Crosby ve ark. (2018) özellikle evsiz ailelerde çocuklukta yaşanan istismar, boşanma ve aile içi parçalanmanın, bu ailelerin barınaklara başvurmalarında önemli bir etken olduğunu bulmuşlardır. Araştırma bulgularına göre barınma evi hizmetlerinin sunduğu en temel avantajlardan biri, evsizlerin temel ihtiyaçlarını karşılama imkânı sunmasıdır. Birçok çalışmada barınaklar/konukevleri, özellikle kötü hava koşullarında sıcak bir yatak, yemek ve duş alma imkânı gibi hayatta kalmak için kritik olan temel kaynakları sağladığı için evsizler tarafından tercih edilmektedir (Small ve ark., 2020; Patterson ve Tweed, 2009; Berlin ve McAllister, 1994; Aubry ve ark., 2016). Bekaroğlu Doğan'ın (2021) çalışmasında, evsizlerin barınma evi tercihinde bulunmasının nedeni verilen hizmetin kalitesi olarak ifade edilmiştir. Çalışmamızda barınma evi hizmetlerinin sunduğu kimlik, adres gibi resmi işlemlere erişim imkânı, evsiz bireylerin sosyal hayata yeniden entegrasyonu için kritik bir rol oynamakta bu da barınma evine başvuru nedenleri arasında yer almaktadır. Bazı araştırmalarda, oy kullanmak, resmi posta almak veya sosyal güvenlik yardımlarına başvurmak gibi işlemler için bir adres veya kimlik edinme ihtiyacı, barınma evine başvurma sebepleri arasında belirlenmiştir (Small ve ark., 2020; Erickson, Abbott ve Susienka, 2018). Evsizlerin, bu hizmetler sayesinde emeklilik işlemlerini tamamlayabildikleri, iş bulabildikleri ve sosyal güvenlik haklarına erişebildikleri görülmektedir.

Araştırmada evsizlere ve kurum çalışanlarına barınma evinin kapsamı ve niteliğinin değerlendirilmesine yönelik sonuçlara bakıldığında, evsizlerin barınma evi hizmetlerinden genel olarak temel ihtiyaçlarının karşılanması konusunda memnun oldukları, ancak hizmet sağlayıcılarının da vurguladığı üzere, bu hizmetlerin akut ihtiyaçlara yönelik olduğu, uzun vadeli ve kalıcı rehabilitasyon süreçlerini yeterince kapsamadığı ortaya çıkmıştır. Bu eksikliğin genellikle barınma evi hizmetlerinde istihdam desteği, rehabilitasyon ve psikolojik desteklerin yeterince bulunmamasından kaynaklandığı görülmektedir. Araştırmaların çoğu, barınma evi uygulamasında erişilebilir ruh sağlığı hizmetlerinin önemine dikkat çekmektedir (Liu ve ark., 2009; Ha ve ark., 2015; Meschede ve Chaganti, 2015). Ayrıca barınma evinde yönetimin daha iyi niyetli bir tutum sergilemesi, bireylerin ihtiyaçlarını anlamaya odaklanması ve çalışanların empatik bir yaklaşımla hareket etmesi, evsizlerin kendilerini rahat hissetmeleri, geçmişle yüzleşebilmeleri ve kurtulma süreçlerini en verimli şekilde planlayabilmeleri açısından önemli görülmektedir. Aynacı (2024)'nın çalışmasında da barınma evindeki personellerin olumsuz tutum ve davranışlarının evsizleri barınma merkezlerinde kalma istencinden uzak tutabildiği, bu olumsuz iletişim tarzının evsizleri yeniden sokakta kalmaya yönlendirdiği bulunmuştur.

Evsizler tarafından barınma evi değerlendirilirken, yaş ve sağlık durumuna göre hizmetlerin farklılaştırılması gerektiği, genç evsizler için kısa süreli barınma çözümlerinin daha uygun olduğu, yaşlı ve engelli bireyler içinse daha uygun şartlarda farklı kurumlar aracılığıyla uzun süreli desteklerin daha elzem olduğu belirtilmiştir. Bu bulgu, literatürde evsiz bireyler için sunulan hizmetlerin kişiselleştirilmesi gerektiğini savunan yaklaşımlarla uyumludur. Garibaldi ve ark. (2005), yaşlı evsiz bireylerin genç evsizlere kıyasla daha fazla sağlık sorunu yaşadığını, bu bireylerin barınak temelli kliniklere ve sokak destek ekiplerine daha fazla bağımlı olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, çeşitli araştırmalar, yaşlanan, kronik, engelli ve bakım gerektiren evsiz bireylerin fiziksel ve bilişsel engelleri nedeniyle, özel ekipmanlara ihtiyaç duydukları, bu yüzden onlara diğerlerinden farklı olarak bir uygulama ile destek verilmesi gerektiği bildirilmiştir (Gürel, Karaman ve Yaman, 2024; Karaman, 2024; Canham ve ark., 2021; McGuire ve ark., 2007). Araştırmada, evsiz bireylerin barınma evine yerleştikten sonra toplu yaşamın getirdiği hijyen sorunları, yalnızlık hissi, kalabalık ortamda yaşamının getirdiği stres, şiddet, gasp, disiplin kurallarına uyum sağlama zorundalığı ve kurumda süreli kalma gibi karşılaştıkları zorluklar, barınma evi hizmetinin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmiştir. Aynacı (2024)'nın çalışmasında da barınma merkezlerinde evsizlerin sürekli olarak bir binanın içerisinde kalmaları psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılanamamasına ve bu durumun bir süre sonra problemlere dönüşmesine neden olabildiği bildirilmiştir. Farklı çalışmalarda ise, evsizlerin sayıca çok kaldığı barınaklarda, suç oranlarının yüksek olduğu ve bu nedenle birçok kişinin barınaklarda kalmak yerine sokağa dönmeyi tercih ettiği belirtilmektedir (Faraji ve ark., 2018;

Grunberg ve Eagle, 1990). Krüsi ve ark. (2010) ise, Kanada'daki barınakların katı kurallarının, riskli ve güvensiz ortamın, hırsızlık, şiddet ve mahremiyet eksikliğinin birçok genç ve yetişkini sokakta kalmaya zorladığını belirtmektedir. Öte yandan bazı araştırmalar, barınakların farkında olmadan evsizliğin suç haline getirilmesine katkıda bulunma veya bağımsızlık yerine bağımlılık yaratan ortamlar oluşturma gibi riskleri de belirtmiştir (Herring, 2021).

Barınma evi hizmetlerinin evsiz bireylerin yaşamlarında oynadığı rol, onların yeniden hayata tutunma süreçlerinde kritik bir öneme sahiptir. Araştırmamızın sonuçlarına göre, evsizler barınma evinde kaldıkları süre boyunca özgüvenlerini ve sosyalleşme becerilerini yeniden kazanırken, çaresizlik duygusunun azaldığını, zararlı alışkanlıklardan ve intihar gibi eylemlerden uzaklaştıklarını ve hayata tutunmada barınma evinin kritik bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlarla benzer şekilde birçok araştırma, geçici barınaklarda ya da konukevlerinde uygulanan programların sağladığı kurumsal desteklerin evsizlikten çıkışta tampon işlevi gördüğünü bulmuştur. Örneğin; Rutenfrans-Stupar ve ark. (2019), konukevlerinde grup etkinliklerine katılmanın evsiz bireylerin sosyal katılımını ve refahını doğrudan iyileştirdiğini, 'Project Employ' adı verilen bir program kapsamında, evsiz bireylerin öz saygı ve motivasyon geliştirme, hedef belirleme kapasitesi oluşturma, para yönetimi, kişisel bütçeleme, öfke yönetimi ve kendini savunma konularında olumlu sonuçlar elde ettikleri (Muñoz ve ark., 2005), evsiz bireylerin katılımcı yaklaşımlar sayesinde kendi yaşam becerilerini geliştirdiklerini ve özgüven, stres yönetimi ve sosyal iletişimlerini güçlendirdiklerini ortaya koymuştur (Huber ve ark., 2020). Ayrıca çalışmamızda barınma evinde toplu bir yaşam alanında yaşamının ibretlik hikayelere tanık olma ve kendi yaşantısıyla kıyas gibi durumlar kişinin barınma evinden ve evsizlikten çıkmasında olumlu yönde katkı sağladığı saptanmıştır. Pable (2013), barınak ortamlarının evsiz bireylerin memnuniyet ve iyileşme sürecini nasıl etkilediğini araştıran bir çalışmada, barınakta kalmanın bireyler arası etkileşimleri artırarak bu kişilerin kendi yaşamlarına dair kontrol duygusunu yeniden kazanmalarına yardımcı olabileceğini öne sürmektedir. Patterson ve Tweed (2009), evsiz bireylerin evsizlikten çıkış süreçlerini araştırmış ve diğer evsiz bireylerin başarı hikayelerinin, onların kendi yeteneklerine ve potansiyellerine olan inançlarını güçlendirdiğini bulmuştur. Bir başka araştırmada, evsizlik yaşayan bireyler, diğer evsiz bireylerle kurdukları ilişkiler, bu kişilerin bağımsızlıklarını yeniden kazanmalarında önemli bir rol oynadığı belirtmektedir (Isaak ve ark., 2019). Araştırma bulgularına göre, konukevleri, evsiz bireylerin aileleriyle yeniden iletişim kurmalarına yardımcı olan aracılık hizmeti de sunmakta ve bu desteğin evsizlikten çıkışta önemli bir rol olduğu ortaya çıkmaktadır. Mayock ve ark. (2011) çalışması, evsiz gençlerin aileleriyle yeniden iletişim kurmalarının, evsizlikten kurtulma sürecinde kritik bir destek olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Phillips ve ark. (1988) yaptığı bir araştırma, acil barınaklarda sunulan hizmetlerin, ailelerin güvenilir bir ilişki kurmalarına ve bu sürecin evsizlikten çıkışlarına yardımcı

olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan konukevleri, evsiz bireylerin denetimli serbestlik süreçlerini başarıyla tamamlamalarına ve suçtan korunmalarına da katkıda bulunmaktadır. Hignite ve Haff'in (2017) çalışması, cezaevinden yeni çıkan evsiz bireylerin, yeniden suç işlemelerini önlemek için sağlanan barınak hizmetlerinin önemli olduğunu, bu hizmetlerin, suçtan uzak durmalarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağladığını göstermektedir.

Hizmet sağlayıcısı olarak görüşülen barınma evi çalışanlarına göre, barınma evinde sağlanan hizmetlerin, evsiz bireylerin devlet ve topluma olan güvenlerini yeniden inşa etmelerinde önemli bir etkisi olduğu, özellikle geçici evsizlik olarak görülen genç evsizlerin barınma evi hizmetlerinden daha fazla yarar sağladıkları, ancak yaşlı ve engelli evsizler ve kronik evsizler için bu hizmetlerin yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışanlar, evsizlerin barınma evinde kaldıkları süre boyunca sorumluluk bilinci kazandıklarını, hayatlarına çeki düzen vermeye başladıklarını ve yeniden bir yaşam kurma sürecinde barınma evinin dönüştürücü bir etkisi olduğunu vurgulamışlardır. Kaltsidis ve ark. (2020), Kanada'da geçici barınma hizmeti alan evsiz bireylerin 12 ay içinde barınma durumlarında olumlu değişiklikler yaşadıklarını göstermiştir. Araştırma, çalışanların özverisi sayesinde, madde bağımlısı gençlerin tedavi desteği alması, yaşlıların huzurevine yönlendirilmesi ve aile sorunlarında arabuluculuk gibi çok yönlü hizmetlerin yürütüldüğünü; bu sayede birçok evsiz bireyin bu süreçten kurtulabildiğini ortaya koymuştur. Finlayson ve ark. (2002), Florida'daki bir evsizler barınağında yapılan ihtiyaç değerlendirmesi sonucunda, personelin konuklar ve geçmişteki sosyal çevresi arasında arabuluculuk yapmasının, barınak sakinlerinin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek programların geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Benzer sonuçlara dikkat çeken, Neale ve Kennedy (2002), evsiz madde bağımlılarına yönelik hizmetlerde, çalışanların profesyonelliği ve destek ortamının kalitesinin hizmetlerin başarısını belirlemede önemli faktörler olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte, konukevlerinde sunulan hizmetlerin suistimal edilme riski taşıdığı, sunulan hizmetlerin bağımlı hale getirdiği, bu nedenle dikkatli bir denetim mekanizmasının oluşturulmasının önemi de ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde bazı araştırmalarda, evsiz bireylerin geçici barınma hizmetlerine uzun süre bağlı kaldıklarında, topluma entegrasyon ve iş bulma çabalarının zayıfladığı, sosyal izolasyonun artabildiği, bu yaşam tarzına bağımlılık geliştirdikleri, motivasyonlarının düştüğü ve evsizlikten kurtulma çabalarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Moynihan, 2006; Rabinovitch ve ark., 2016).

Araştırmada, evsiz bireylere barınma evi hizmeti kapsamında evsizlikten çıkış sürecinde hangi desteklerin sağlanması gerektiğine dair elde edilen bulgulara göre, bu bireylerin topluma yeniden kazandırılmasında barınma evi hizmeti kapsamında, iş ve meslek edindirme hizmetleri, bağımlılık tedavisi, psikolojik destek ve kalıcı barınma çözümleri gibi hizmetlerin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bulguyla örtüşen

başka çalışmalara göre geçici konukevleri, evsiz bireyleri hayatlarını yeniden inşa etme konusunda iş ve meslek edinme eğitimi, iş bulma, işte kalma ve istihdam danışmanlığı gibi gerekli destekleri sunarak kalıcı konuta geçişi kolaylaştırmalıdır (Patterson ve Tweed, 2009; Muñoz ve ark., 2005; Crisanti ve ark., 2017). Evsiz bireylerin sıklıkla travma yaşamış kişiler olması nedeniyle (Archard ve Murphy, 2015), travmaya duyarlı psikolojik destek ve ruh sağlığı tedavisinin sağlanması, evsizlik sonrası kişisel refah ve yaşam memnuniyetini artırmada kritik bir rol oynadığı belirtilmiştir (Ecker ve Aubry, 2016). Ayrıca çalışmada, önleyici hizmetler ve erken müdahale stratejilerinin, evsizliğin uzun vadeli etkilerini azaltmada geliştirilmesi gereken önemli yaklaşımlar olduğu önerilmiştir. Özellikle gençlerde evsizliğin erken müdahale ile önlenmesi, yetişkin evsizliğine geçişi azaltmada büyük rol oynamaktadır (Johnson ve Chamberlain, 2008). Evsiz aileler üzerinde yapılan bir araştırma, erken müdahale ve destekleyici konut programlarının, evsizliğin tekrarlanmasını önlemede etkili olduğunu göstermiştir (Gewirtz ve ark., 2015). Ayrıca evsizler ve kurum çalışanları, her büyükşehirde barınma temelli hizmetlerin kritik önemini vurgulasa da asıl olarak barınma evi hizmeti haricinde ucuz kiralık evlerin sağlanması ve devlet tarafından kira desteği sunulması gibi kalıcı barınma çözümlerinin gerekliliğine dikkat çekmiştir. Yapılan araştırmalar, kalıcı destekleyici konut hizmetlerindeki artışın evsiz nüfusunda azalma sağladığını göstermiştir (Corinth, 2017; Smelson ve ark., 2016). Bu bakımdan uygun fiyatlı konutlara erişim (Bullen ve Baldry, 2018) ve kira yardımı (Schapiro ve ark., 2021), evsiz bireylerin kalıcı olarak topluma entegre olmasını sağlamada kritik bir faktördür.

Barınma evi çalışanlarından bu hizmetin geliştirilmesine yönelik önerilen en önemli bulguya göre, barınma evinde hemşire, avukat ve sosyal çalışmacıların bulundurulmasının kritik olduğu da görülmektedir. Nitekim evsiz bireyler için sunulan barınma hizmetlerinde hemşireler, sosyal çalışmacılar ve doktorlar arasında güçlü bir iş birliğinin, evsizliği azaltmada etkili olduğu bulunmuştur (Lee ve ark., 2023). Öte yandan avukatlar, insan hakları temelli yaklaşımlarla evsiz bireyleri temsil ettiklerinde evsiz bireylerin suçla ilişkilerini ve bu süreçte yaşadıkları sorunları ele alarak, bu kişilerin tekrar evsiz kalmalarını önleyebilmektedir (McNamara ve ark., 2021). Çalışanlar, barınma evi hizmetine ulaşamayan sokak, terminal ve hastane evsizlerine öncelikli olarak yardım edilmesi gerektiğini, bunun sağlanabilmesi için ise diğer kurumlarla koordinasyonun önem taşıdığını vurgulamışlardır. Evsiz hizmetleri üzerine yapılan bir çalışmada, kurumlar arası koordinasyon eksikliğinin hizmetlerin verimliliğini düşürdüğü ve konukevlerine erişemeyen evsiz bireyler için diğer kurumlarla iş birliğinin, etkili yardım sağlamak açısından kritik olduğu vurgulanmaktadır (Mosley, 2021). Farklı bir çalışmada, hastaneden barınağa yapılan geçişlerde koordinasyon eksikliğinin, evsiz bireylerin sağlık durumunu kötüleştirdiği ve onları tekrar sokağa dönmeye zorladığı tespit edilmiştir (Greysen ve ark., 2012).

Sonuç olarak, barınma evi hizmetlerinin evsizlikle mücadelede önemli bir geçiş desteği sağladığı ve acil müdahale süreçlerinde kritik bir ara basamak işlevi gördüğü, ancak evsizliğin kalıcı olarak çözülmesinde uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümlerin daha etkili olduğu ortaya konmuştur. Barınma evi modeli, evsiz bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılaması ve sosyal hayata entegrasyonlarına katkı sunmasına rağmen, uzun vadeli başarı için iş ve meslek edindirme, psikolojik destek, aile ile arabuluculuk, hukuki savunuculuk ve bağımlılık tedavisi gibi kapsamlı rehabilitasyon hizmetlerinin daha etkili bir şekilde sunulması gerekmektedir. Ayrıca, konukevleri ile diğer sosyal hizmet kurumları arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi, hizmetlerin sürdürülebilirliğini artıracak ve bireylerin kalıcı barınma çözümlerine ulaşmasını hızlandıracaktır. Bu bağlamda, konukevlerinde kişiselleştirilmiş destek programlarının merkezi yönetim tarafından yaygınlaştırılması ve yaşlı, engelli, genç gibi farklı gruplara özel hizmetlerin sunulması kritik öneme sahiptir. Politika yapımcılar, evsiz bireylerin topluma entegrasyonunu destekleyen kalıcı ve ucuz konut çözümleri geliştirmeye odaklanmalı, kurumlar arası koordinasyonu güçlendiren mekanizmalar oluşturarak hizmetlerin yerinde ve daha etkin olmasını sağlamalıdır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Etik Onay: Araştırmada evsiz bireylere uygulanacak görüşme formlarının uygulanabilmesi adına İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 30.04.2022 tarihinde çalışmanın etik açıdan uygun bulunduğu onayı alınmıştır.

Bilgilendirilmiş Onam: Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Grant Support: The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

Ethical Approval: In order to apply the interview forms to homeless individuals in the research, approval was received from the Istanbul Sabahattin Zaim University Ethics Committee on 30.04.2022 that the study was ethically appropriate.

Informed Consent: Informed consent was obtained from all participants.

Kaynakça/References

- Acar, B., Bozkafa, H., Vural, B., Önal, S., Genç, M. ve Yaman, Ö. M. (2022). Evsizliğin nedenleri ve deneyimleri üzerine nitel bir araştırma: beyoğlu örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33(2), 339-358.
- Akyıldız, Y. (2017). Dünyada ve türkiye'de evsizlik sorunu ve çeşitli uygulamalar. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi (VIII-I)*, 67-91.
- Akyıldız, Y. (2020). Evsizlere Yönelik Sosyal Hizmet İhtiyacının Ekosistem Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: İstanbul Örneği (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Yalova Üniversitesi, Yalova.
- Archard, P., & Murphy, D. (2015). A practice research study concerning homeless service user involvement with a programme of social support work delivered in a specialized psychological trauma service. *Journal of psychiatric and mental health nursing*, 22(6), 360-70. <https://doi.org/10.1111/jpm.12229>.

- Aynacı, C. (2024). *Hak temelli sosyal hizmet ekseninde evsizlerin psiko-sosyal problemleri ve çözüm stratejileri*, (Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Bassuk, E., Rubin, L., & Lauriat, A. (1986). Characteristics of sheltered homeless families. *American Journal of Public Health*, 76(9), 1097-1101. <https://doi.org/10.2105/AJPH.76.9.1097>
- Bekaroğlu Doğan, Y. (2021). Stereotyping, prejudice, and policymaking: managing homelessness in istanbul, *European Journal of Homelessness*, 15 (2), 143-169.
- Berlin, G., & McAllister, W. (1994). Homeless family shelters and family homelessness. *American Behavioral Scientist*, 37(3), 422-434. <https://doi.org/10.1177/0002764294037003007>.
- Bessel, D. (2019). Community-Based strategies to address homelessness. *Homelessness Prevention and Intervention in Social Work*. https://doi.org/10.1007/978-3-030-03727-7_7.
- Brinegar, S. (2003). The social construction of homeless shelters in the phoenix area. *Urban Geography*, 24, 61-74. <https://doi.org/10.2747/0272-3638.24.1.61>.
- Bryant, W. (2019). Descriptive and inferential statistics. *Companion Encyclopedia of Psychology*. <https://doi.org/10.4135/9781473920446.n5>.
- Bullen, J., & Baldry, E. (2018). 'I waited 12 months': how does a lack of access to housing undermine Housing First?. *International Journal of Housing Policy*, 19(1), 120-130. <https://doi.org/10.1080/19491247.2018.1521187>.
- Burt, M., Carpenter, J., Denton, A., Hall, S., Henderson, K., Hornik, J., Moran, G., & Rog, D. (2010). Strategies for Improving Homeless People's Access to Mainstream Benefits and Services. *Political Economy: National*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1581462>.
- Canham, S., Walsh, C., Sussman, T., Humphries, J., Nixon, L., & Burns, V. (2021). Identifying shelter and housing models for older people experiencing homelessness. *Journal of Aging and Environment*, 36(2), 204 - 225.
- Corinth, K. (2017). The impact of permanent supportive housing on homeless populations. *Journal of Housing Economics*, 35, 69-84. <https://doi.org/10.1016/J.JHE.2017.01.006>.
- Coşkun R, vd., (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*, Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Crisanti, A., Duran, D., Greene, R., Reno, J., Luna-Anderson, C., & Altschul, D. (2017). A Longitudinal analysis of peer-delivered permanent supportive housing: impact of housing on mental and overall health in an ethnically diverse population. *Psychological Services*, 14(2), 141–153. <https://doi.org/10.1037/ser0000135>.
- Crosby, S., Hsu, H., Jones, K., & Rice, E. (2018). Factors that contribute to help-seeking among homeless, trauma-exposed youth: A social-ecological perspective. *Children and Youth Services Review*, 93, 126-134.
- Crowson, N. (2013). Revisiting the 1977 housing (Homeless Persons) act: westminster, whitehall, and the homelessness lobby. *Twentieth Century British History*, 24(3),424-447. <https://doi.org/10.1093/TCBH/HWS027>.
- Culhane, D. P., & Metraux, S. (2008). Rearranging the deck chairs or reallocating the lifeboats? Homelessness assistance and its alternatives. *Journal of the American Planning Association*, 74(1), 111-121.
- Degaan, M. J. (2005). *Jane Addams And The Men Of The Chicago S-School, 1892-1918*, New York: Routledge.

- Degrauw, X., Annest, J., Stevens, J., Xu, L., & Coronado, V. (2015). Unintentional injuries treated in hospital emergency departments among persons aged 65 years and older, United States, 2006-2011. *Journal of safety research*, 56, 105-9. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2015.11.002>.
- Dordick, G. (2002). Recovering from homelessness: determining the “quality of sobriety” in a transitional housing program. *Qualitative Sociology*, 25, 7-32. <https://doi.org/10.1023/A:1014331106267>.
- Faraji, S., Ridgeway, G., & Wu, Y. (2018). Effect of emergency winter homeless shelters on property crime. *Journal of Experimental Criminology*, 14, 129-140. <https://doi.org/10.1007/S11292-017-9320-4>.
- Fazel, S., Geddes, J., & Kushel, M. (2014). The health of homeless people in high-income countries: Descriptive epidemiology, health consequences, and clinical and policy recommendations. *The Lancet*, 384(9953), 1529-1540. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61132-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61132-6)
- Finlayson, M., Baker, M., Rodman, L., & Herzberg, G. (2002). The process and outcomes of a multimethod needs assessment at a homeless shelter. *The American journal of occupational therapy : official publication of the American Occupational Therapy Association*, 56(39), 313-21. <https://doi.org/10.5014/AJOT.56.3.313>.
- Garibaldi, B., Conde-Martel, A., & O’toole, T. (2005). Self-reported comorbidities, perceived needs, and sources for usual care for older and younger homeless adults. *Journal of General Internal Medicine*, 20(8), 726-730. <https://doi.org/10.1111/j.1525-1497.2005.0142.x>.
- Genç, Y. (2009). Yerel yönetimler ve sosyal hizmet uygulamaları. *Kamuda Sosyal Politika Dergisi*, 5(9), 60-67.
- Gewirtz, A., DeGarmo, D., Lee, S., Morrell, N., & August, G. (2015). Two-year outcomes of the Early Risers prevention trial with formerly homeless families residing in supportive housing. *Journal of family psychology: JFP : journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association*, 29(2), 242-52 .
- Gilderbloom, J. I., Squires, G. D., & Wuerstle, M. (2013). Emergency homeless shelters in north america: an inventory and guide for future practice. *Housing and Society*, 40(1), 1–37.
- Goodman, L., Saxe, L., & Harvey, M. (1991). Homelessness as psychological trauma. Broadening perspectives. *The American Psychologist*, 46(11), 1219-1225. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.46.11.1219>
- Gordon, R. (2008). What is Housing First and supportive housing? *Parity*, 21, 4-5.
- Greysen SR, Allen R, Lucas GI, Wang EA, Rosenthal MS. (2012) Understanding transitions in care from hospital to homeless shelter: a mixed-methods, community-based participatory approach. *J Gen Intern Med.*, 27(11):1484-91. doi: 10.1007/s11606-012-2117-2.
- Grunberg, J., & Eagle, P. (1990). Shelterization: how the homeless adapt to shelter living. *Hospital & community psychiatry*, 41(5), 521-5.
- Gürel, M., Karaman, H., Yaman, Ö.M. (2024) Evsizliğin yaşlılık hali: koşullar ve ihtiyaçlar bağlamında evsiz yaşlı olmak, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(90), 754-775.
- Ha, Y., Narendorf, S., Maria, D., & Bezette-Flores, N. (2015). Barriers and facilitators to shelter utilization among homeless young adults.. *Evaluation and program planning*, 53, 25-33.
- Henwood, B., Cabassa, L., Craig, C., & Padgett, D. (2013). Permanent supportive housing: addressing homelessness and health disparities?. *American Journal of Public Health*, 103(2), 188-92.

- Herring, C. (2021). Complaint-Oriented “services”: shelters as tools for criminalizing homelessness. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 693, 264-283.
- Holtzman, C. (2016). A part of something: The importance of transitional living programs within a Housing First framework for youth experiencing homelessness. *Children and Youth Services Review*, 65, 204-215.
- Huber, M. A., Brown, L., Metze, R., Stam, M., Van Regenmortel, T., & Abma, T. N. (2020). Understanding how engagement in a self-managed shelter contributes to empowerment. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 30(5), 516-529.
- Isaak, C., Reynolds, K., Sareen, J., & Distasio, J. (2019). The entrepreneurship of survival among urban adults experiencing homelessness and mental illness. *Journal of community psychology*.
- Işıkhan, V. (2015). Homeless people in turkey and social work interventions, *15th International Academic Conference, Rome* (15), 468-477.
- Jackson, O., & Kawano, L. (2015). Do increases in subsidized housing reduce the incidence of homelessness?: evidence from the low-income housing tax credit. *Housing & Community Development Law eJournal*.
- Johnson, G., & Chamberlain, C. (2008). From Youth to Adult Homelessness. *Australian Journal of Social Issues*, 43(4), 563-582. <https://doi.org/10.1002/J.1839-4655.2008.TB00119.X>.
- Kaltsidis, G., Grenier, G., Cao, Z., Bertrand, K., & Fleury, M. (2020). Predictors of change in housing status over 12 months among individuals using emergency shelters, temporary housing or permanent housing in Quebec, Canada. *Health & social care in the community*, 30(2), 631-643. <https://doi.org/10.1111/hsc.13168>.
- Karaagac, E. (2023). Caring for debt: women’s work in Istanbul’s mass housing estates. *Urban Geography*, 44, 1931-1950. <https://doi.org/10.1080/02723638.2023.2226987>.
- Karaman, H. (2024). Sokağa ulaşmanın metodolojisi: sosyal hizmet teorisinden sokak çalışması, *Sosyal Sağlık Dergisi*, 4(2), 51-68.
- Karataş, K. (1999). Toplum merkezleri düşüncesinin doğuşu ve gelişimi. K. Karataş (Ed.) *Çağdaşlaşma Sürecinde Toplum Merkezlerinin Yeri ve İşlevleri* içinde (s. 15-31). Ankara: Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı Yayını.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karim, K., Tischler, V., Gregory, P., & Vostanis, P. (2006). Homeless children and parents: Short-term mental health outcome. *International Journal of Social Psychiatry*, 52(5), 447-458. <https://doi.org/10.1177/0020764006066830>
- Kessell, E., Bhatia, R., Bamberger, J., & Kushel, M. (2006). Public health care utilization in a cohort of homeless adult applicants to a supportive housing program. *Journal of Urban Health*, 83(5), 860-873.
- Kılıçaslan, A. (2022). *Bir disiplin olarak sosyal çalışmanın doğuşu ve kurumsallaşması: ABD örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koerin, B. (2003). The Settlement house tradition: current trends and future concerns. *The Journal of Sociology & Social Welfare* 30(2), 53-68.
- Krüsi A, Fast D, Small W, Wood E, Kerr T. (2010). Social and structural barriers to housing among street-involved youth who use illicit drugs. *Health Soc Care Community*, 18(3), 282-8. doi: 10.1111/j.1365-2524.2009.00901.x.

- Lee, J., Jagasia, E., & Wilson, P. (2023). Addressing health disparities of individuals experiencing homelessness in the U.S. with community institutional partnerships: An integrative review. *Journal of advanced nursing*, 79, 1678–1690. <https://doi.org/10.1111/jan.15591>.
- Liu, W.M, Stinson, R., Hernandez, J., Shepard, S., and Haag, S (2009). A Qualitative examination of masculinity, homelessness and social class among men in a transitional shelter. *Psychology of Men & Masculinity*, 10(2), 131-148.
- Mayock, P., Corr, M., & O’Sullivan, E. (2011). Homeless young people, families and change.: Family support as a facilitator to exiting homelessness. *Child & Family Social Work*, 16 (4), 391-401.
- Mcguire, L., Ford, E., & Okoro, C. (2007). Natural disasters and older US adults with disabilities: implications for evacuation. *Disasters*, 31(1), 49-56. <https://doi.org/10.1111/J.1467-7717.2007.00339.X>.
- McNamara, L., Quilter, J., Walsh, T. and Anthony, T. (2021) Homelessness and contact with the criminal justice system: insights from specialist lawyers and allied professionals in australia. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 10(1), 111-129. doi: 10.5204/ijcjsd.1742.
- Meschede, T.&, Chaganti, S. (2015) Home for now: A mixed-methods evaluation of a short-term housing support program for homeless families. *Evaluation and Program Planning* 52, 85–95.
- Milburn, N., Rice, E., Rotheram-Borus, M., Mallett, S., Rosenthal, D., Batterham, P., May, S., Witkin, A., & Duan, N. (2009). Adolescents Exiting Homelessness Over Two Years: The Risk Amplification and Abatement Model. *Journal Of Research On Adolescence: The Official Journal Of The Society For Research On Adolescence*, 19(4), 762-785. <https://doi.org/10.1111/J.1532-7795.2009.00610.X>.
- Mitchell, D. (2011). Homelessness, American style. *Urban Geography*, 32(7), 933-956.
- Mosley, J. (2021). Cross-Sector Collaboration to Improve Homeless Services: Addressing Capacity, Innovation, and Equity Challenges. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 693(1), 246-263.
- Moynihan, R. (2006). Scientists find new disease: motivational deficiency disorder. *BMJ : British Medical Journal*, 332, 745. <https://doi.org/10.1136/BMJ.332.7544.745-A>.
- Muñoz, J., Reichenbach, D., & Hansen, A. M. (2005). Project Employ: Engineering hope and breaking down barriers to homelessness. *Work*, 25(3), 241-252.
- Neale, J., & Kennedy, C. (2002). Good practice towards homeless drug users: research evidence from Scotland. *Health & Social Care In The Community*, 10(3), 196-205. <https://doi.org/10.1046/J.1365-2524.2002.00357.X>.
- Pable, J. (2013). Case Study Methodology and Homelessness Research. *Journal on Systemics, Cybernetics and Informatics*, 11, 70-73.
- Padgett, D. K., Gulcur, L. and Tsemberis, S. (2006) Housing first services for people who are homeless with co-occurring serious mental illness and substance abuse. *Research on Social Work Practice*, 16, 74-83.
- Palancioglu, H., & Çete, M. (2014). The Turkish way of housing supply and finance for low- and middle-income people. *Land Use Policy*, 39, 127-134. <https://doi.org/10.1016/J.LANDUSEPOL.2014.04.001>.
- Patterson, A., & Tweed, R. (2009). Escaping homelessness: anticipated and perceived facilitators.. *Journal of Community Psychology*, 37, 846-858. <https://doi.org/10.1002/JCOP.20335>.

- Phillips, M., Dechillo, N., Kronenfeld, D., & Middleton-Jeter, V. (1988). Homeless families: services make a difference. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 69 (1), 48-51.
- Rabinovitch, H., Pauly, B., & Zhao, J. (2016). Assessing emergency shelter patterns to inform community solutions to homelessness. *Housing Studies*, 31(8), 984-997. <https://doi.org/10.1080/02673037.2016.1165801>.
- Rodriguez, J., & Eidelman, T. (2017). Homelessness Interventions in Georgia: Rapid Re-Housing, Transitional Housing, and the Likelihood of Returning to Shelter. *Housing Policy Debate*, 27, 825 - 842.
- Rog, D., Marshall, T., Dougherty, R., George, P., Daniels, A., Ghose, S., & Delphin-Rittmon, M. (2014). Permanent supportive housing: assessing the evidence. *Psychiatric services*, 65(3), 287-94.
- Rutenfrans-Stupar, M., Regenmortel, T., & Schalk, R. (2019). How to enhance social participation and well-being in (formerly) homeless clients: A structural equation modelling approach. *Social Indicators Research*, 148, 1-20.
- Sahlin, I. (2012). Policies to Address Homelessness: ‘Staircase’ Models. 255-260.
- Schapiro, R., Blankenship, K., Rosenberg, A., & Keene, D. (2021). The Effects of Rental Assistance on Housing Stability, Quality, Autonomy, and Affordability. *Housing Policy Debate*, 32, 456 - 472.
- Shern, D., ve ark. (1997). Housing outcomes for homeless adults with mental illness: results from the second-round McKinney program. *Psychiatric services*, 48(2), 239-41. <https://doi.org/10.1176/PS.48.2.239>.
- Small, C., Kordosky, J., & Moore, R. (2020). A Sheltered, Homeless Day. *The Man in the Dog Park*.
- Smelson, D., ve ark. (2016). Integrating Permanent Supportive Housing and Co-Occurring Disorders Treatment for Individuals Who Are Homeless. *Journal of Dual Diagnosis*, 12, 193 - 201. <https://doi.org/10.1080/15504263.2016.1174010>.
- Timms, P. (1996). Homelessness and Mental Health: Homelessness and mental illness: a brief history. In book: Homelessness and Mental Health, Publisher: Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511526732.003>.
- Tsemberis, S. (1999). From streets to homes: An innovative approach to supported housing for homeless adults with psychiatric disabilities. *Journal of Community Psychology*, 27, 225-241.
- Tsemberis, S., & Eisenberg, R. (2000). Pathways to housing: supported housing for street-dwelling homeless individuals with psychiatric disabilities. *Psychiatric Services*, 51(4), 487-93.
- Watts, S. G. (2014). The conscience of a nation: the social work of jane addams in chicago’s immigrant communities. *Saber and Scroll*, 3(2), 5.
- Wong, Y., Park, J., & Nemon, H. (2006). Homeless Service Delivery in the Context of Continuum of Care. *Administration in Social Work*, 30(1), 67-94. https://doi.org/10.1300/J147V30N01_05.
- Yeter, A. (2018). Sivil toplum kuruluşlarının evsizlere yönelik hizmetlerinin değerlendirilmesi: *İstanbul Örneği, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 34-60.